

V pielikums

Ekspertu atzinumi

Pārskats par Rīgas Ziemeļu transporta koridora 3. posma būvniecības un tās apkārtnes teritorijas putnu faunu

Sastādīja:

Edmunds Račinskis, *M. Biol.*

Latvijas Ornitoloģijas biedrība, Kalnciema iela 27-18, Rīga, LV-1046

edmunds@lob.lv

1. Metodes un materiāls

Rīgas Ziemeļu transporta koridora 3. posma būvniecības un tā apkārtnes teritorija apsekota dabā 2007. gada 10. jūlijā, 22. jūlijā un 30. augustā. Ekspedīciju mērķis bija novērtēt Latvijā un Eiropas Savienībā īpaši aizsargājamo putnu sugu izplatību un skaitu projektēto Ziemeļu transporta koridora 3. posma ceļu trasēs (divas alternatīvas¹) un tiešā to ietekmes zonā (līdz 250-300 m joslā pret traucējumu jutīgām sugām). Lai papildinātu teritorijas ornitoloģisko raksturojumu, īpaši aizsargājamo putnu sugu sastopamības iespējas vērtētas arī, vadoties no biotopu rakstura un stāvokļa, un prognozējot putnu ligzdošanas un barošanās iespējas tajā.

Lauka novērojumi par putniem un biotopiem atzīmēti ortofoto karšu izdrukās un kartēti ar GPS uztvērēja palīdzību. Izmantojot lauka kartēšanas datus, sastādītas konstatēto īpaši aizsargājamo putnu sugu izplatības kartes elektroniskā ĢIS (*ArcView *.shp*) failu formātā Teritorijas putnu faunas pārskatam izmantoti arī Latvijas ligzdojošo putnu otrā atlanta dati (tikai par tām īpaši aizsargājamām sugām, kam reģistrētas papildziņas; 2000.-2004. gads, Latvijas Ornitoloģijas biedrības datu bāze), nepublicētas ziņas par Spilves pļavu apsekošanu 2001. un 2002. gadā projekta „Emerald” ietvaros, kā arī Rīgas attīstības plānā 2006. – 2018. g. un tā stratēģiskajā ietekmes uz vidi novērtējumā ietvertā informācija par Rīgas, nacionālās un Eiropas nozīmes putnu sugu izplatības vietām.

2. Rezultāti

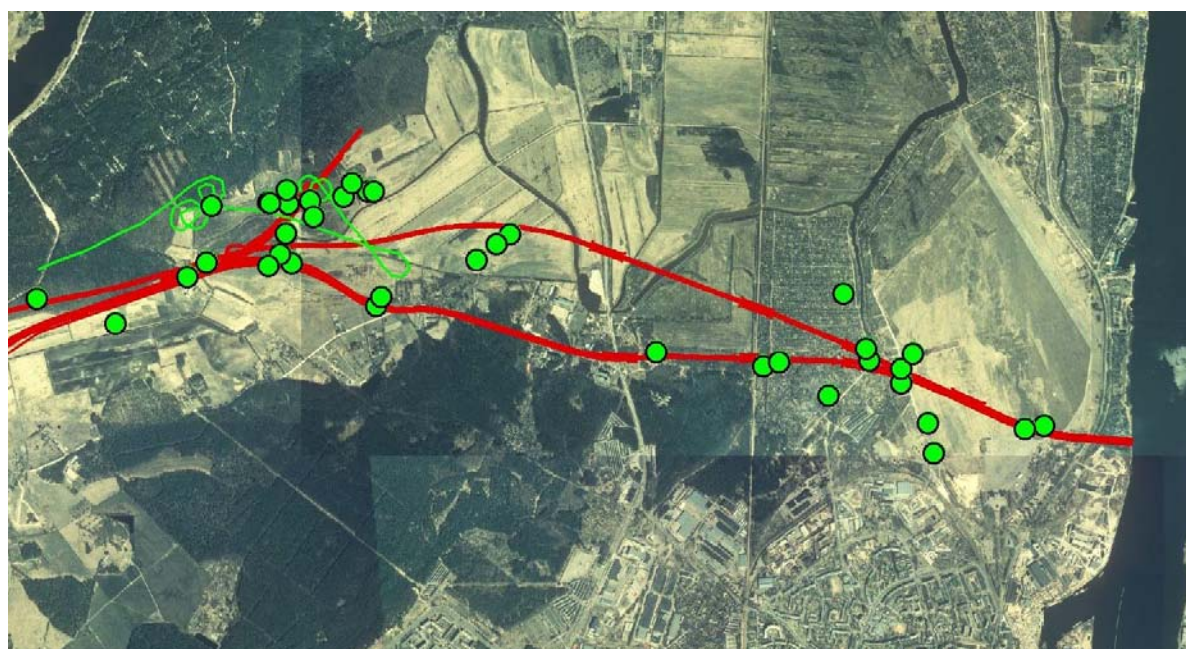
2.1. Īpaši aizsargājamās putnu sugas

Pavisam 2007. gada apsekojumu laikā Rīgas Ziemeļu transporta koridora 3. posma teritorijā konstatētas deviņas Latvijā un Eiropas Savienībā īpaši aizsargājamās putnu sugas (1. tabula). Lielākā īpaši aizsargājamo putnu sugu daudzveidība novērota pļavās gar Hapaka grāvi Ziemeļu koridora 3. posma rietumu daļā starp Apakšgrāvja ielu, Heinrihsoniem un Liepezeru (1. attēls). Otra vieta, kur posma austrumu daļā koncentrējas putnu sastapšanas punkti, atrodas mazdārziņu masīvā starp Spilves lidlauku un Bolderājas dzelzceļu, taču visi šeit reģistrētie novērojumi attiecas tikai uz vienu sugu – brūno čaksti. Turpretī Hapaka grāvja pļavās konstatētas astoņas no deviņām posmā sastaptajām īpaši aizsargājamām putnu sugām. Lielākā daļa no tām ligzdošanas laikā ir cieši saistītas ar pļavām un mitrājiem kā vismaz vienu no izdzīvošanai nepieciešamajiem – ligzdošanas vai barošanās - biotopiem.

¹ - Saskaņā ar 2007. gada maijā izstrādāto Ziemeļu transporta koridora alternatīvo variantu karti.

Rīgas Ziemeļu transporta koridora 3. posmā konstatētās retās un īpaši aizsargājamās putnu sugas.

Nr.	Sugas nosaukums latīniski	Sugas nosaukums latviski	LR īpaši aizs. suga ²	ES īpaši aizs. suga ³	Skaita vērtējums ⁴	Dzīves cikls
1	<i>Ciconia nigra</i>	Melnais stārķis	✓	✓	1 i.	Iespējams, barojas
2	<i>Ciconia ciconia</i>	Baltais stārķis	✓	✓	1-2 i.	Barojas
3	<i>Circus aeruginosus</i>	Niedru lija	✓	✓	1-2 i., 0-1 p.	Barojas, iespējams, ligzdo
4	<i>Crex crex</i>	Grieze	✓	✓	5-15 p.	Ligzdo
5	<i>Sterna hirundo</i>	Upes zīriņš	✓	✓	>2 i.	Barojas
6	<i>Dendrocopos leucotos</i>	Baltmugurdzenis	✓	✓	1-2 p.	Nometnieks
7	<i>Lullula arborea</i>	Sila cīrulis	✓	✓	1-3 p.	Ligzdo
8	<i>Sylvia nisoria</i>	Svītrainais ķauķis	✓	✓	2-5 p.	Ligzdo
9	<i>Lanius collurio</i>	Brūnā čakste	✓	✓	22-40 p.	Ligzdo

1. attēls. Rīgas Ziemeļu transporta koridora 3. posmā konstatēto īpaši aizsargājamo putnu sugu izplatība 2007. gadā.

Skaitliski biežākā no īpaši aizsargājamām putnu sugām apvidū ir **brūnā čakste** *Lanius collurio*, kam uzskaitītas vismaz 22 pāru teritorijas (2. attēls), taču kopējais populācijas lielums teritorijā un tās apkārtnē vērtējams ar vismaz 40 pāru – lielākoties uz grūti apsekojamo daļēji pamesto mazdārziņu rēķina rietumos no Spilves lidlauka. Šī suga bija novērojama visai augstā blīvumā arī ārpus mazdārziņiem, kas piepilsētas apstākļos ir optimāls sugas ligzdošanas un barošanās biotops, pļavās gar krūmainiem grāvjiem, piemēram, 3. posma rietumu daļā pļavās gar Hapaka grāvi. Novērojumi par šīs un citu biežāk sastopamu pļavu putnu sugu (lauku cīrulis, lukstu čakstīte, pļavu čipste un dzeltenā

² – Latvijā īpaši aizsargājamās sugas (MK Nr. 396, 1. pielikums).

³ – ES Putnu direktīvas (79/409/EEC, *Council Directive on the Conservation of Wild Birds*) I pielikuma sugas.

⁴ – Apzīmējumi: p. – pāri, i. – īpatņi.

cielava) izplatību un skaitu pļavās gar Hapaka grāvi 2007. gadā liecināja par pļavu putnu ligzdošanai labvēlīgu biotopu stāvokli (sk. P.1.-P.4. attēlu pielikumā), kas savukārt var norādīt uz vismaz lokāli augstu bioloģiskās daudzveidības stāvokli pļavās, kur konstatēta liela augu sugu daudzveidība, tostarp bioloģiski vērtīgo zālāju indikatorsugas, un subjektīvi vērtēts augsts kukaiņu, piemēram, taisnspārņu, populāciju blīvums.

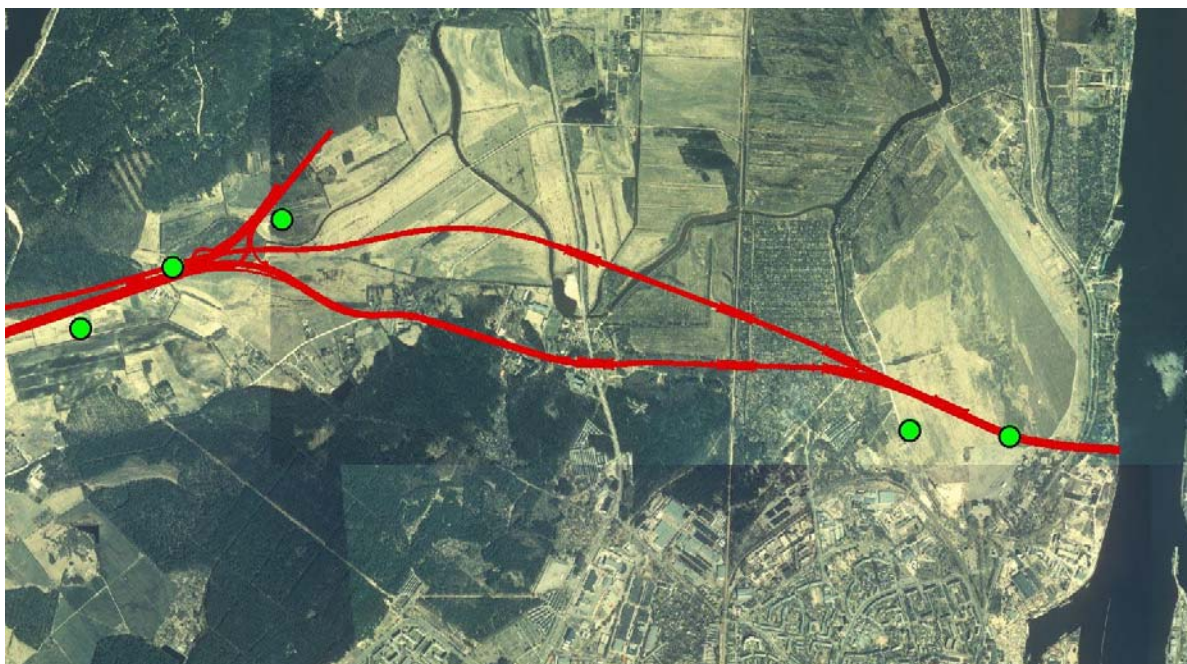
2. attēls. Brūno čakstu *Lanius collurio* izplatība izpētes teritorijā 2007. gadā.

Maksimālais **griežu** *Crex crex* skaita vērtējums (15 pāru; 3. attēls) ir piesardzīgi konservatīvs, jo arī šai sugai teritorijā, īpaši pļavās gar Hapaka grāvi un Spilves lidlaukā konstatēts piemērots ligzdošanas biotops lielās platībās (sk. apakšnodaļu 2.3., 9. lpp.).

Baltie stārķi *Ciconia ciconia* novēroti barojamies pļavās gar Hapaka grāvi (4. attēls), kurp tie varēja lidot no ligzdām apkārtnes māju tuvumā. Viens **melnaiss stārķis** *Ciconia nigra* novērots ilgstoši riņķojam virs Hapaka grāvja pļavām un planējam virs meža to ziemeļu malā (5. attēls). Hapaka grāvis un citi apkārtnes grāvji var būt melno stārķu barošanās biotops, taču pieaugošās cilvēku klātbūtnes un ar to saistītā traucējuma faktora dēļ šim novērojumam var būt drīzāk gadījuma raksturs.

Kā acīmredzami ligzdotāji nelielā skaitā konstatētas arī tādas īpaši aizsargājamās sugas kā **svītrainais kauķis** *Sylvia nisoria* (6. attēls) un **silā cīruļis** *Lullula arborea* (7. attēls), iespējams samērā rets ligzdotājs mitros lapu koku (melnalkšņu) mežos ir **baltmugurdzenis** *Dendrocopos leucotos*, kuram raksturīgas darbības pēdas – kalumi – atrasti divās vietās (8. attēls).

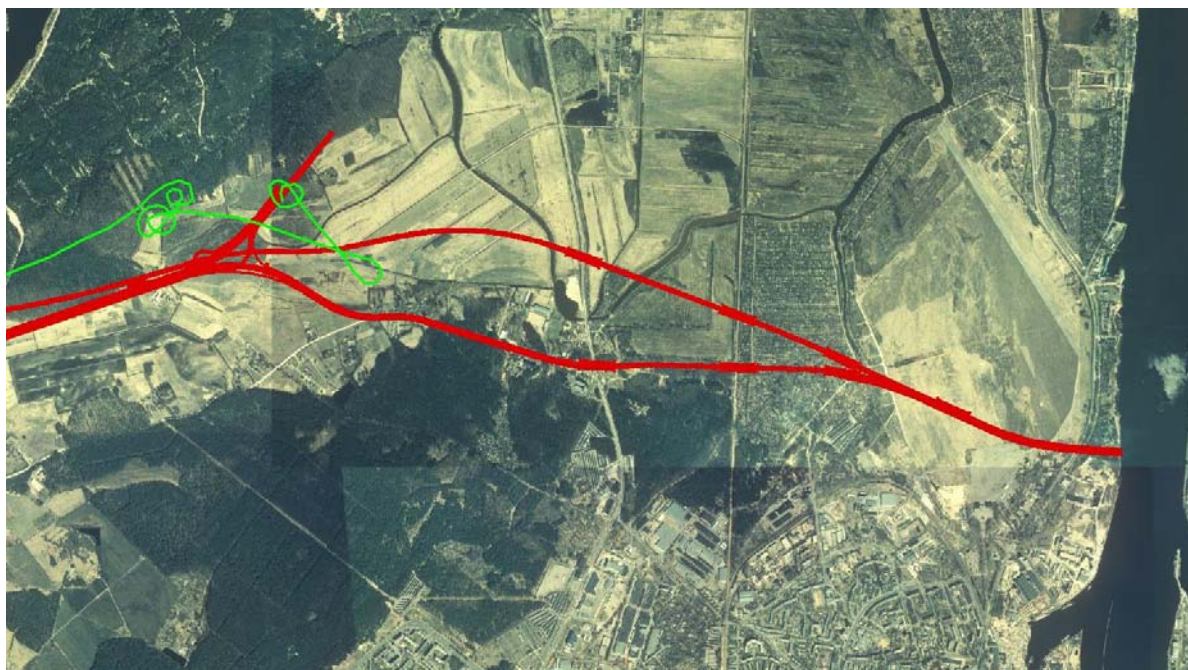
Niedru lijās *Circus aeruginosus* (9. attēls) un **upes zīriņi** *Sterna hirundo* (10. attēls) novēroti teritorijā barojamies, taču nav izslēgt arī niedru liju ligzdošana mitrās pļavās Hapaka grāvja tuvumā.

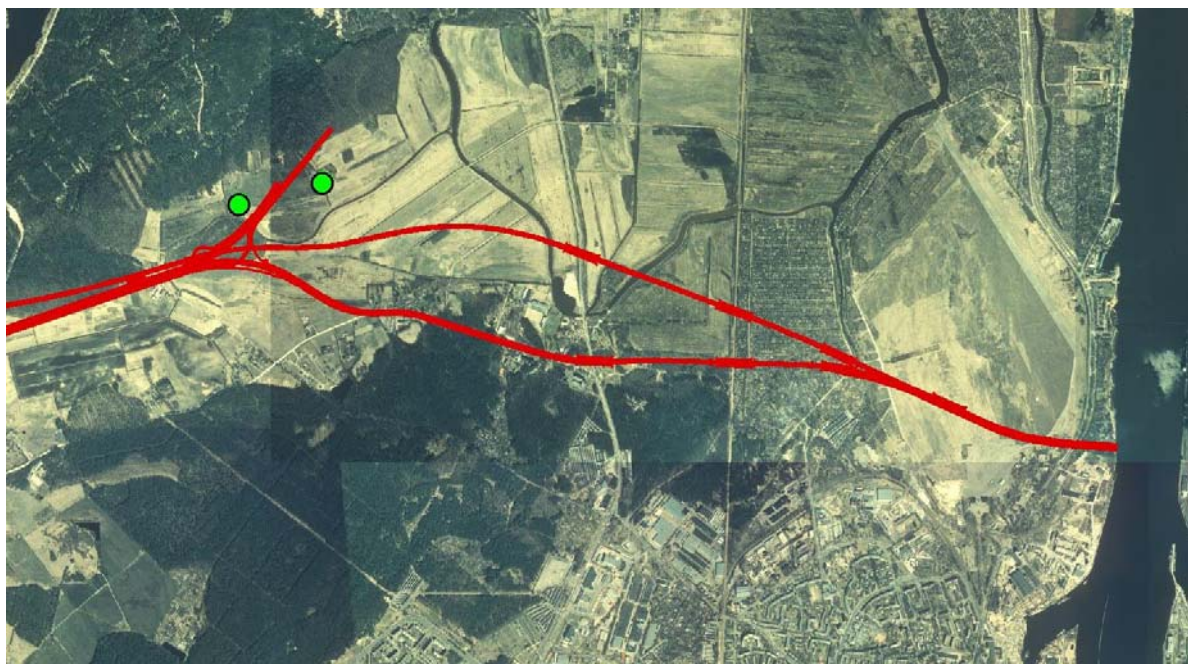
3. attēls. Griežu *Crex crex* izplatība izpētes teritorijā 2007. gadā.

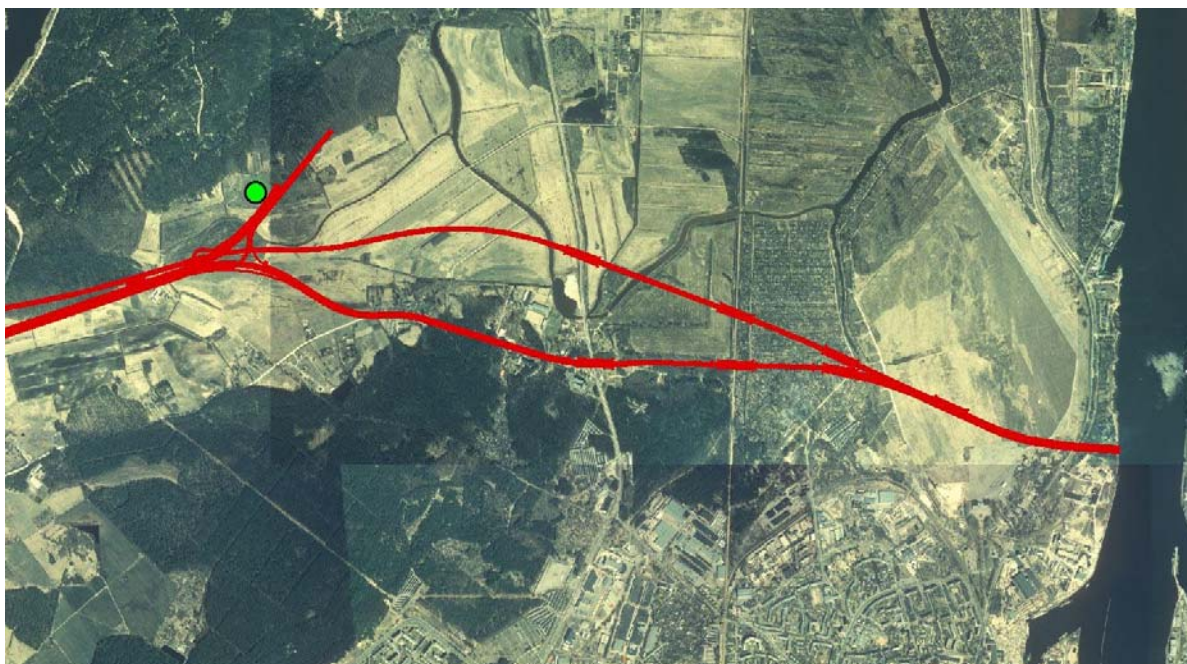
4. attēls. Balto stārķu *Ciconia ciconia* novērošanas vietas 2007. gadā.

5. attēls. Melnā stārķa *Ciconia nigra* novērošanas vieta 2007. gadā.

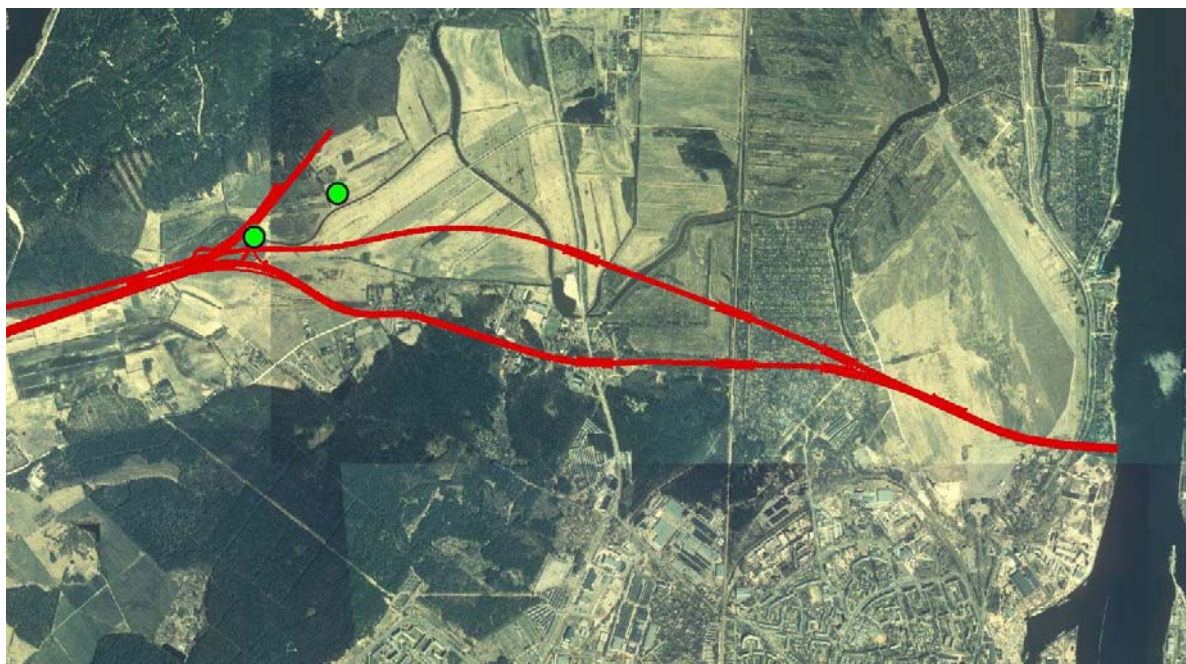
6. attēls. Svītraino ķauķu *Sylvia nisoria* novērošanas vietas 2007. gadā.

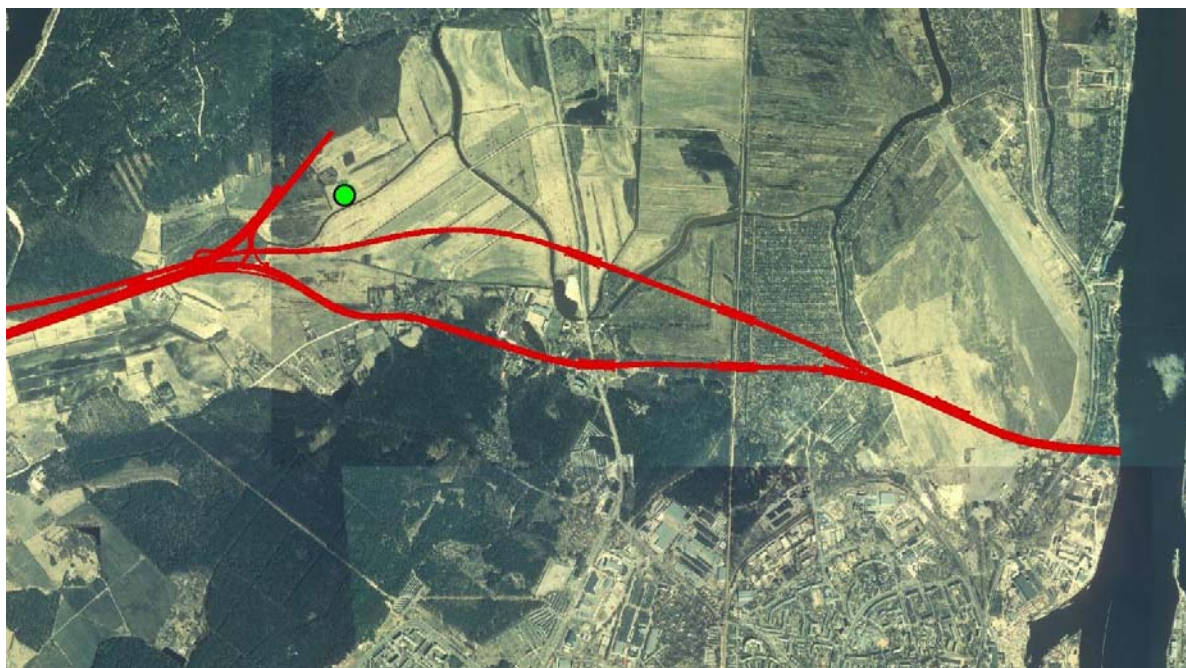
7. attēls. Sila cīruļu *Lullula arborea* novērošanas vieta 2007. gadā.

8. attēls. Iespējamās baltmugurdzeņu *Dendrocopos leucotos* darbības pēdas 2007. gadā.

9. attēls. Niedru līņu *Circus aeruginosus* novērošanas vietas 2007. gadā.

10. attēls. Upes zīriņu *Sterna hirundo* novērošanas vieta 2007. gadā.

2.2. Rīgas attīstības plāna (2006.–2018. g.) un tā stratēģiskajā ietekmes uz vidi novērtējuma informācija par aizsargājamo putnu sugu izplatības vietām

Rīgas Ziemeļu transporta koridora 3. posma būvniecības un tā apkārtnē ietilpst divas no 10 vietām, kas atrodas ārpus īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, tomēr ir iekļautas Rīgas attīstības plānā 2006. – 2018. g. un tā stratēģiskajā ietekmes uz vidi novērtējumā kā savvaļas putniem svarīgas – Spilves plavas un Spilves lidlauks.

Ziemeļu koridora 3. posms (I un II alternatīva vienuviet) šķērso Spilves lidlauka DR daļu, kur 2007. gadā konstatētas divas īpaši aizsargājamās putnu sugas – grieze un brūnā čakste (sk. 2. un 3. attēlu augstāk). Nosacīti pieņemot, ka automaģistrāles būvniecības un sekojošas ekspluatācijas tiešās ietekmes josla ir 100 m abpus ceļam, kopējo ceļa skarto platību Spilves lidlaukā var vērtēt kā līdz aptuveni 30 ha lielu (~10% no Spilves lidlauka platības).

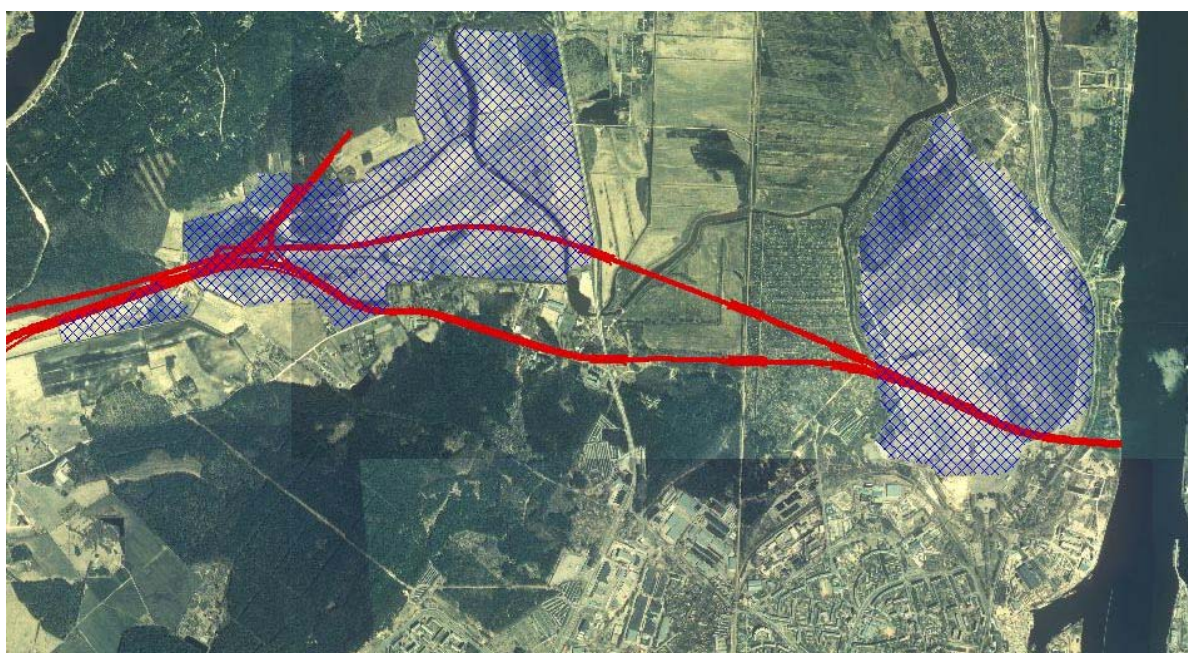
Spilves plavas Ziemeļu koridora 3. posms neskar, tuvākajā vietā (II alternatīva) atrodas vismaz 600 m uz D-DR no tām (11. attēls).

11. attēls. Rīgas pilsētas nozīmes teritorijas Latvijā un Eiropas Savienībā īpaši aizsargājamo putnu sugu saglabāšanai Ziemeļu transporta koridora 3. posma plānotās būvniecības vietā un tās apkārtnē.

2.3. Īpaši aizsargājamām putnu sugām nozīmīgie biotopi un plānotās ceļu alternatīvas

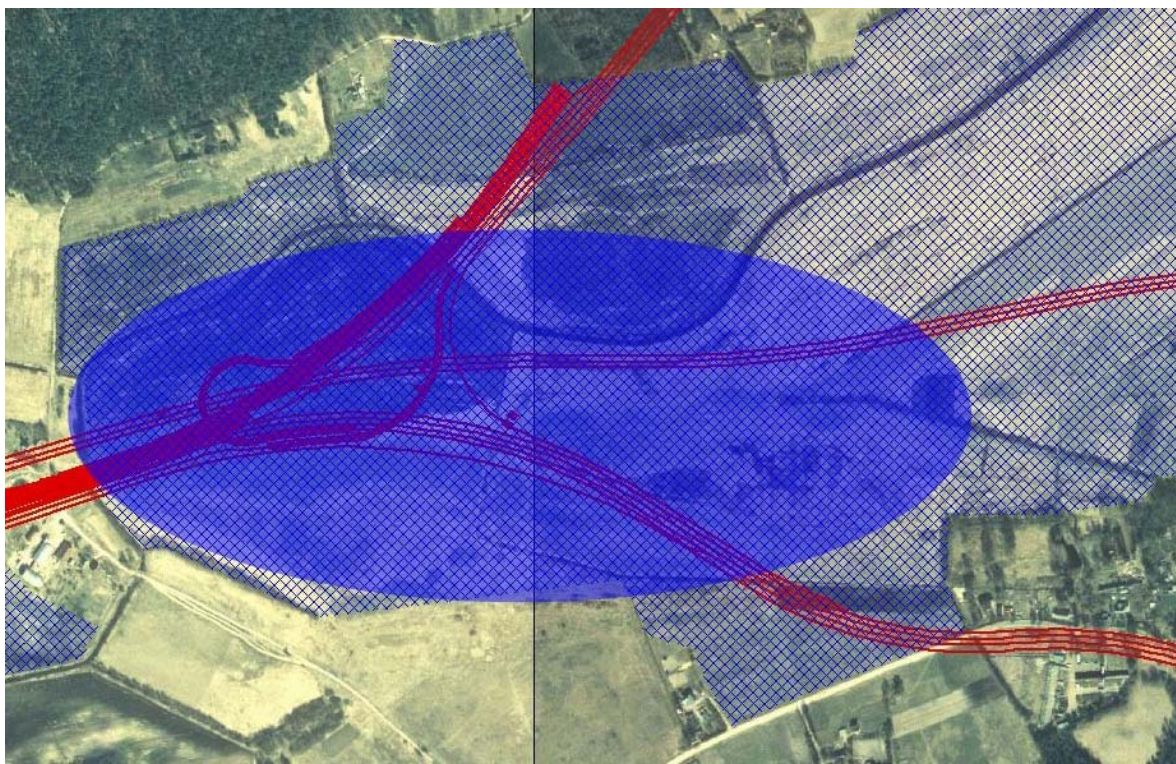
Vadoties no 2007. gadā konstatētās īpaši aizsargājamo pļavu putnu sugu izplatības un prognozējot to sastopamību pēc zālāju biotopu stāvokļa, iespējams noteikt īpaši aizsargājamām pļavu putnu sugām nozīmīgāko biotopu platības, ko vismaz daļēji šķērso Rīgas Ziemeļu transporta koridora 3. posms (12. attēls). Tā kā 3. posma abu automaģistrāles alternatīvu robežās mežu biotopi ir pārstāvēti maz, un vienīgā vieta, kur tos būtiski skar plānotā ceļa trase, ir II alternatīvas rietumu galā (sk. zemāk), jāsecina, ka no savvaļas putnu populāciju saglabāšanas viedokļa mazāk nelabvēlīga ir Ziemeļu koridora 3. posma I alternatīva. II alternatīvas centrālā daļa šķērso ievērojami lielākas pļavu putniem nozīmīgo biotopu platības un līdz ar to var ietekmēt atbilstoši lielākas īpaši aizsargājamo putnu sugu populācijas. Īpaši problemātisks no dabas aizsardzības viedokļa ir abu 3. posma ceļa alternatīvu mezgls posma rietumu daļā pļavās pie Hapaka grāvja, kur konstatēta liela zālāju biotopu [veģetācijas] un savvaļas putnu sugu daudzveidība (sk. tekstu augstāk un attēlus pielikumā), kā arī salīdzinoši augsti ligzdojošo populāciju blīvuma rādītāji (13. attēls).

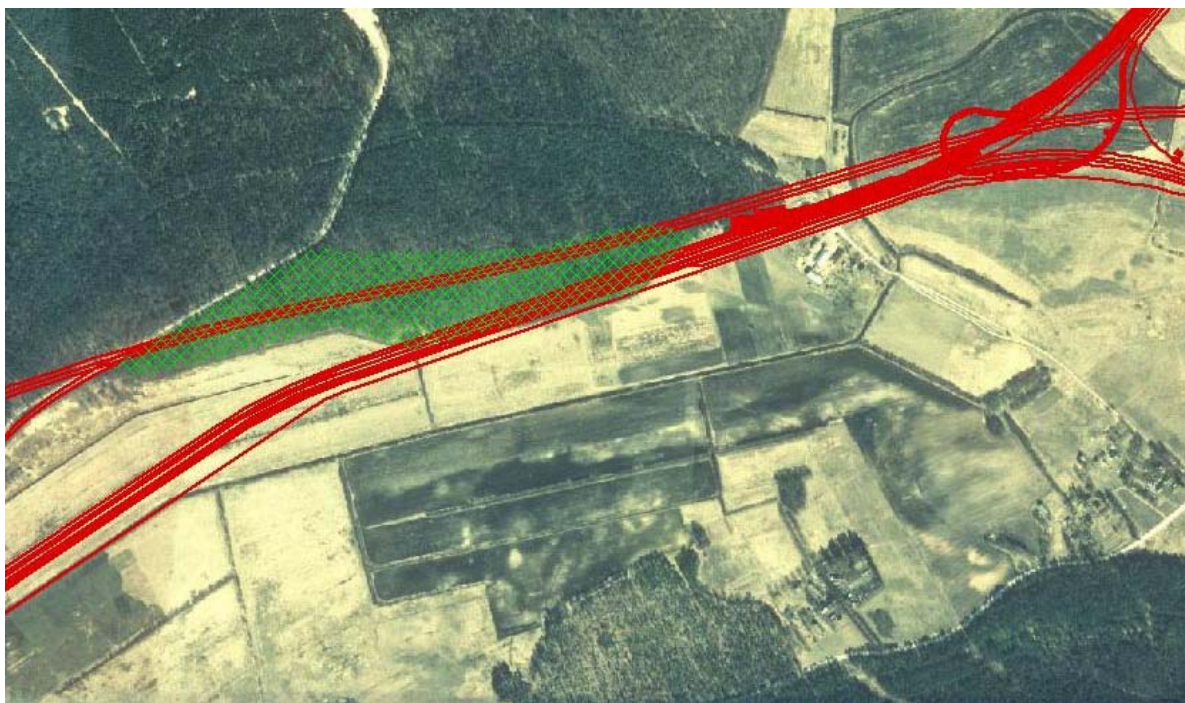
12. attēls. Īpaši aizsargājamām pļavu putnu sugām nozīmīgāko biotopu platības Rīgas Ziemeļu transporta koridora 3. posma būvniecības vietā un tās apkārtnē.

Attiecībā uz meža biotopiem, kas uzskatāmi par nozīmīgiem īpaši aizsargājamo putnu sugām, var izdalīt vienu lokālu posmu, kur Rīgas Ziemeļu transporta koridora 3. posma II alternatīvas rietumu daļa šķērso nosusinātus, taču tādām īpaši aizsargājamām putnu sugām kā baltumugurdzenis un melnā dzilna *Dryocopus martius* piemērotus platlapju (gk. melnalkšņi) un jauktus mežus, kas bagāti ar bioloģiski nozīmīgām struktūrām (koku kritālas, sausi stubeņi, dobumi u.c.; 14. attēls, P.5.-P.6. attēls pielikumā). Līdz ar to arī šajā Ziemeļu koridora 3. posma daļā mazāk nelabvēlīga no savvaļas putnu populāciju saglabāšanas viedokļa ir Ziemeļu koridora 3. posma I alternatīva.

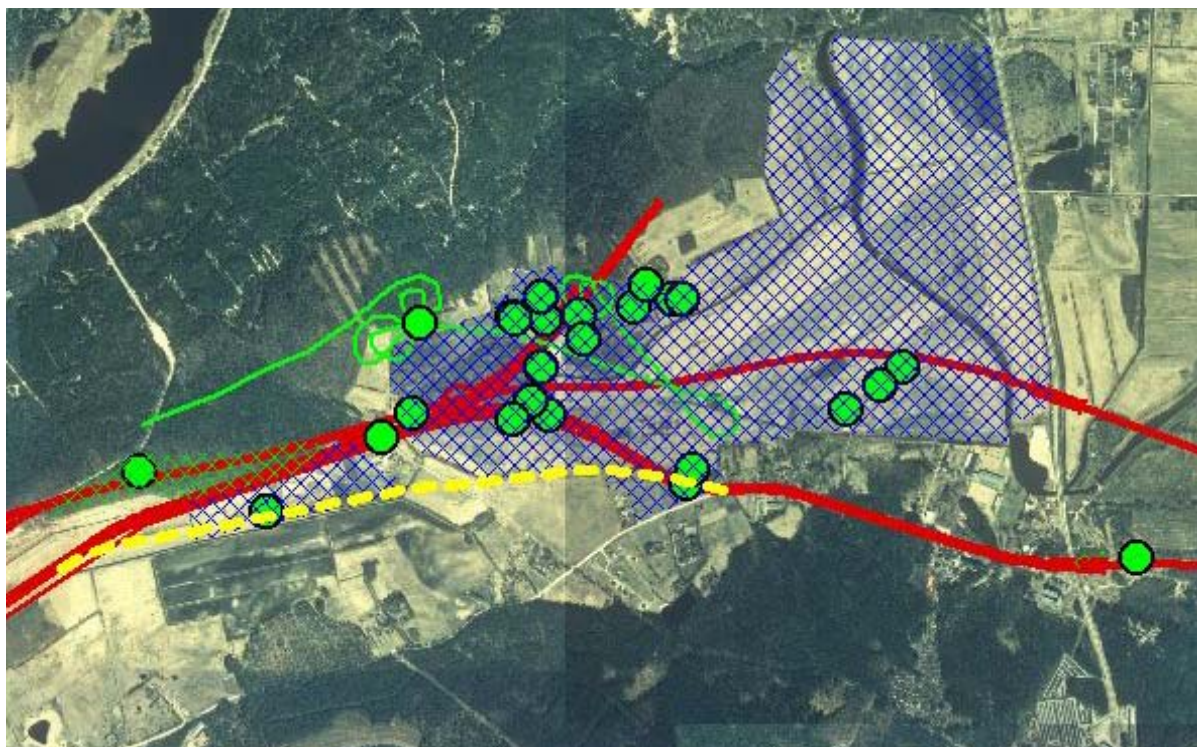
Apvienojot pļavu un mežu putnu populāciju saglabāšanas apsvērumus, var secināt, ka savvaļas putnu aizsardzības interesēs labākais risinājums būtu Ziemeļu koridora 3. posma modificēts rietumu daļas variants kā parādīts 15. attēlā.

13. attēls. Plānotā Rīgas Ziemeļu transporta koridora 3. posma un īpaši aizsargājamām pļavu putnu sugām nozīmīgāko biotopu platību būtiskākā pārklāšanās vieta (tumši zilais laukums) sausās, mēreni mitrās un palienes pļavās gar Hapaka grāvi.

14. attēls. Plānotā Rīgas Ziemeļu transporta koridora 3. posma un īpaši aizsargājamām mežu putnu sugām nozīmīgāko biotopu platību būtiskākā pārklāšanās vieta mitros lapu koku mežos.

15. attēls. Rīgas Ziemeļu transporta koridora 3. posma rietumu daļas modificēts variants (ar dzeltenu raustītu līniju), ko var uzskatīt par optimālu no īpaši aizsargājamo putnu sugu populāciju saglabāšanas viedokļa.

Pielikums.

P.1. attēls. Putnu ligzdošanai nozīmīgi biotopi mēreni mitrās palienes pļavās gar Hapaka grāvi.

P.2. attēls. Putnu ligzdošanai nozīmīgi biotopi sausās pļavās gar Hapaka grāvi.

P.3. attēls. Pļavu putnu ligzdošanai nozīmīgi biotopi sausās pļavās gar Hapaka grāvi.

P.4. attēls. Sausa pļava ar dzirkstelītēm *Dianthus deltoides*.

P.5. attēls. Īpaši aizsargājamām meža putnu sugām piemēroti lapu koku (gk. melnalkšņu) meži Ziemeļu koridora 3. posma rietumu daļā.

P.6. attēls. Īpaši aizsargājamām meža putnu sugām piemēroti lapu koku (gk. melnalkšņu) meži Ziemeļu koridora 3. posma rietumu daļā.

Pārskats par Rīgas Ziemeļu transporta koridora 4. posma būvniecības un tās apkārtnes teritorijas putnu faunu

Sastādīja:

Edmunds Račinskis, *M. Biol.*

Latvijas Ornitoloģijas biedrība, Kalnciema iela 27-18, Rīga, LV-1046

edmunds@lob.lv

1. Metodes un materiāls

Rīgas Ziemeļu transporta koridora 4. posma būvniecības un tā apkārtnes teritorija apsekota dabā 2007. gada 10. jūlijā, 22. jūlijā un 30. augustā. Ekspedīciju mērķis bija novērtēt Latvijā un Eiropas Savienībā īpaši aizsargājamo putnu sugu izplatību un skaitu projektēto Ziemeļu transporta koridora 4. posma ceļu trasēs (trīs alternatīvas¹) un tiešā to ietekmes zonā (līdz 250-300 m joslā pret traucējumu jutīgām sugām). Lai papildinātu teritorijas ornitoloģisko raksturojumu, īpaši aizsargājamo putnu sugu sastopamības iespējas vērtētas arī, vadoties no biotopu rakstura un stāvokļa, un prognozējot putnu ligzdošanas un barošanās iespējas tajā.

Lauka novērojumi par putniem un biotopiem atzīmēti ortofoto karšu izdrukās un kartēti ar GPS uztvērēja palīdzību. Izmantojot lauka kartēšanas datus, sastādītas konstatēto īpaši aizsargājamo putnu sugu izplatības kartes elektroniskā ĢIS (*ArcView* *.shp) failu formātā Teritorijas putnu faunas pārskatam izmantoti arī Latvijas ligzdojošo putnu otrā atlanta dati (tikai par tām īpaši aizsargājamām sugām, kam reģistrētas papildziņas; 2000.-2004. gads, Latvijas Ornitoloģijas biedrības datu bāze), nepublicētas J. Lipsberga (LU Bioloģijas institūts), A. Petriņa (LU Zooloģijas muzejs) un M. Maskalāna (Vides filmu studija) ziņas par Slēperu purva un Priedaines izgāztuves apkārtnes putnu faunu.

2. Rezultāti

2.1. Īpaši aizsargājamās putnu sugas

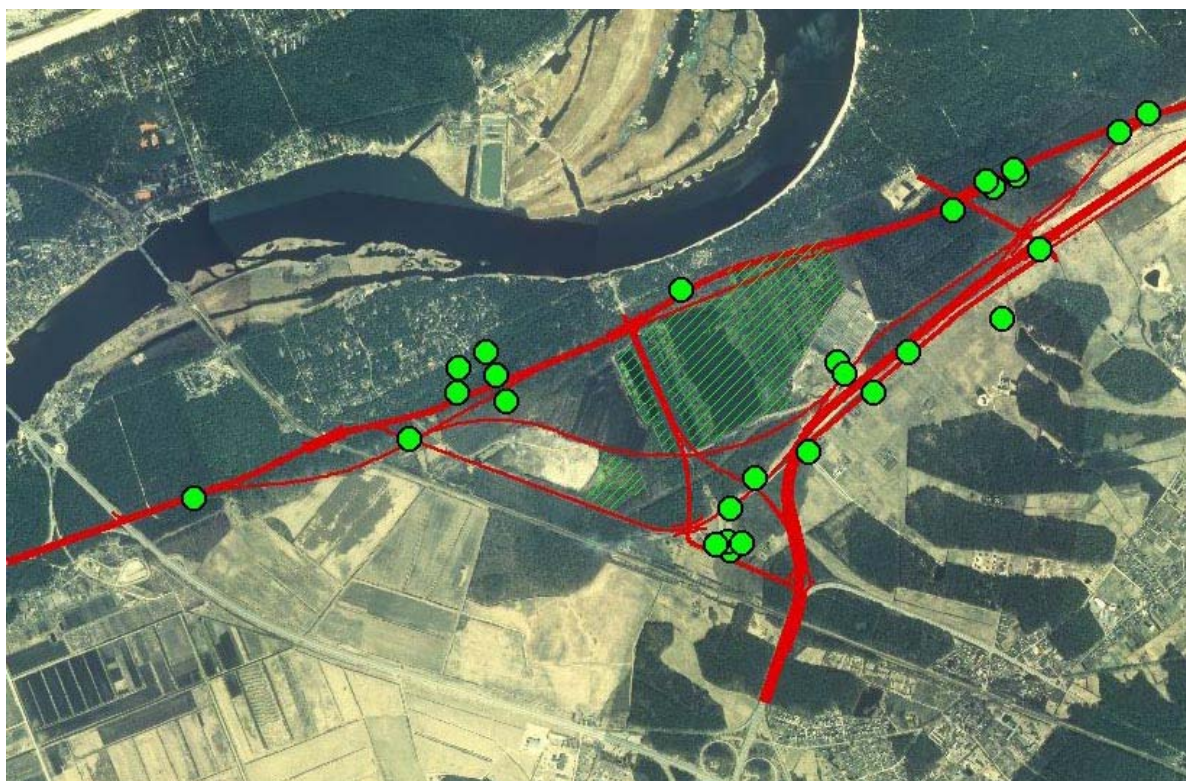
Pavisam 2007. gada apsekojumu laikā un pēc nepublicētām (Latvijas ligzdojošo putnu atlanta, 2000.-2004. g., un aptaujāto ornitologu) ziņām Rīgas Ziemeļu transporta koridora 4. posma teritorijā konstatētas desmit Latvijā un astoņas Eiropas Savienībā īpaši aizsargājamās putnu sugas (1. tabula).

Laukos gar Hapaka grāvi (gk. aizaugošanas atmatas) konstatēta salīdzinoši neliela īpaši aizsargājamo putnu sugu daudzveidība – lielākā daļa novērojumu šeit attiecās uz brūno čaksti. Ornitoloģiski nozīmīgākie Ziemeļu koridora 4. posmā ir meži (vismaz četras sugas) un Slēperu purvs (vismaz trīs sugas; 1. attēls). Ilgstoši un atkārtoti novērojumi šajā posmā, iespējams, varētu papildināt īpaši aizsargājamo putnu sugu sarakstu ar tādām sugām kā grieze (ievērojami mazākā skaitā nekā 3. posmā) un mazais mušķērājs (var būt salīdzinoši biežs ligzdotājs jauktos un skujuoku mežos).

¹ - Saskaņā ar 2007. gada maijā izstrādāto Ziemeļu transporta koridora alternatīvo variantu karti.

Rīgas Ziemeļu transporta koridora 4. posmā konstatētās retās un īpaši aizsargājamās putnu sugas.

Nr.	Sugas nosaukums latīniski	Sugas nosaukums latviski	LR īpaši aizs. suga ²	ES īpaši aizs. suga ³	Skaita vērtējums ⁴	Dzīves cikls
1	<i>Pernis apivorus</i>	Ķīķis	✓	✓	0-1 p.	Barojas, iespējams, ligzdo
2	<i>Grus grus</i>	Dzērve	✓	✓	0-2 p.	Iespējams, ligzdo
3	<i>Columba oenas</i>	Meža balodis	✓		0-5 p.	Iespējams, ligzdo
4	<i>Bubo bubo</i>	Ūpis	✓	✓	1 p.	Ligzdo
5	<i>Upupa epops</i>	Pupuķis	✓		1-3 p.	Iespējams, ligzdo
6	<i>Dryocopus martius</i>	Melnā dzilna	✓	✓	3-5 p.	Nometniece
7	<i>Dendrocopos leucotos</i>	Baltmugurdzenis	✓	✓	0-2 p.	Nometnieks
8	<i>Picoides tridactylus</i>	Trīspirkstu dzenis	✓	✓	0-3 p.	Nometnieks
9	<i>Anthus campestris</i>	Stepes čipste	✓	✓	1-2 p.	Iespējams, ligzdo
10	<i>Lanius collurio</i>	Brūnā čakste	✓	✓	10-20 p.	Ligzdo

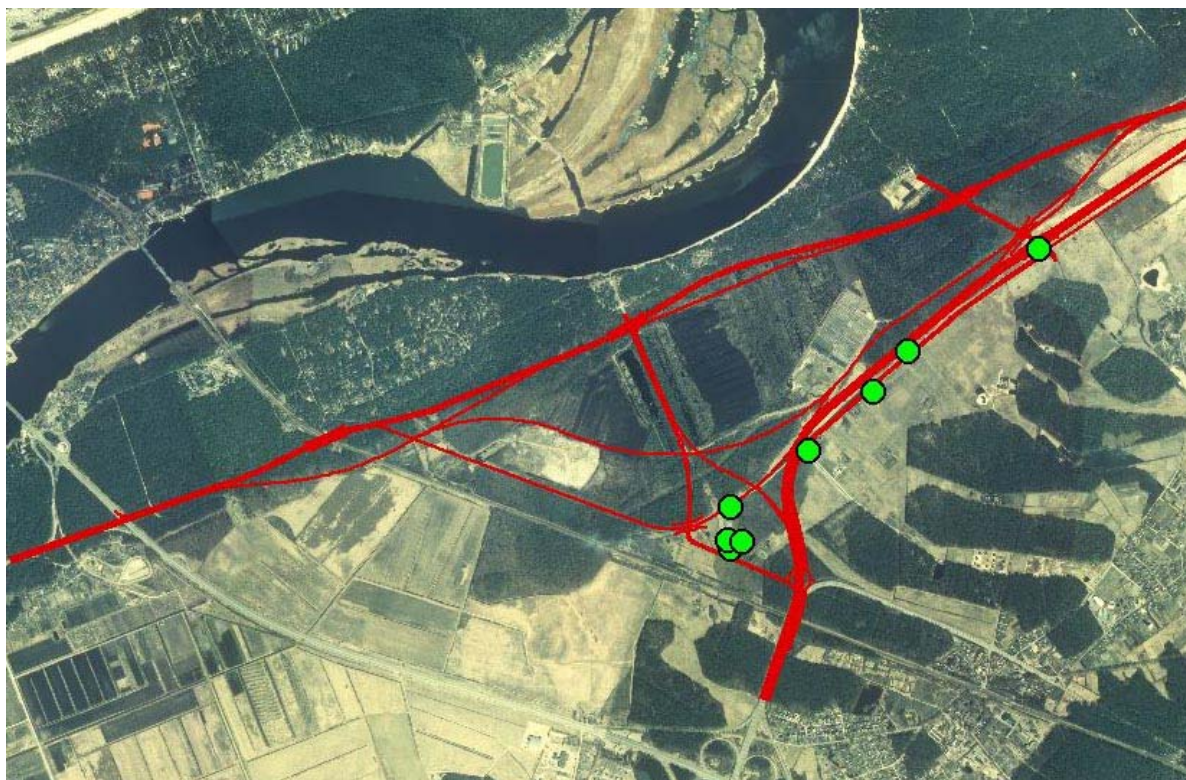
1. attēls. Rīgas Ziemeļu transporta koridora 4. posmā konstatēto īpaši aizsargājamo putnu sugu izplatība 2007. gadā. Ar zaļu slīpsvītrojumu – Slēperu purvs, kurā konstatētajām sugām (ūpis, dzērve un stepes čipste) nav uzrādītas precīzas sastapšanas vietas.

Skaitliski biežākā no īpaši aizsargājamām putnu sugām apvidū ir **brūnā čakste** *Lanius collurio* (2. attēls), kuras kopējais populācijas lielums teritorijā vērtējams kā vismaz 10-20 pāru.

² – Latvijā īpaši aizsargājamās sugas (MK Nr. 396, 1. pielikums).

³ – ES Putnu direktīvas (79/409/EEC, *Council Directive on the Conservation of Wild Birds*) I pielikuma sugas.

⁴ – Apzīmējumi: p. – pāri, i. – īpatņi.

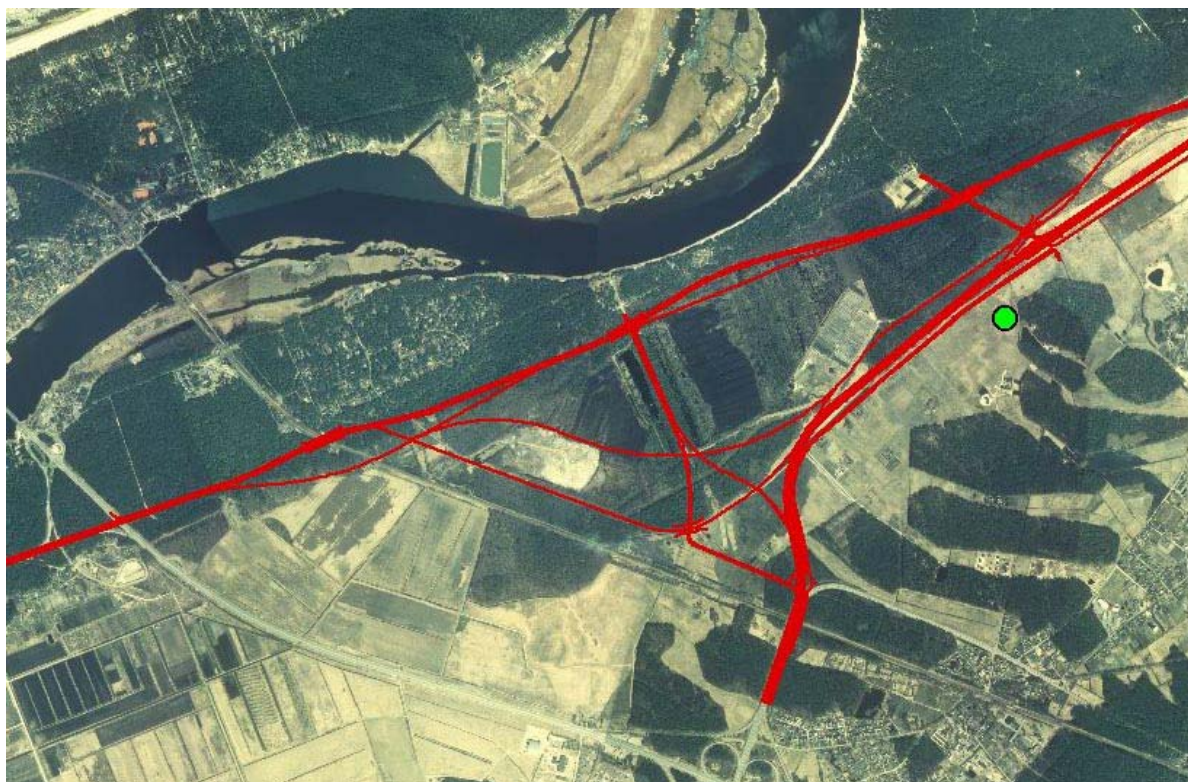

2. attēls. Brūno čakstu *Lanius collurio* izplatība izpētes teritorijā 2007. gadā.

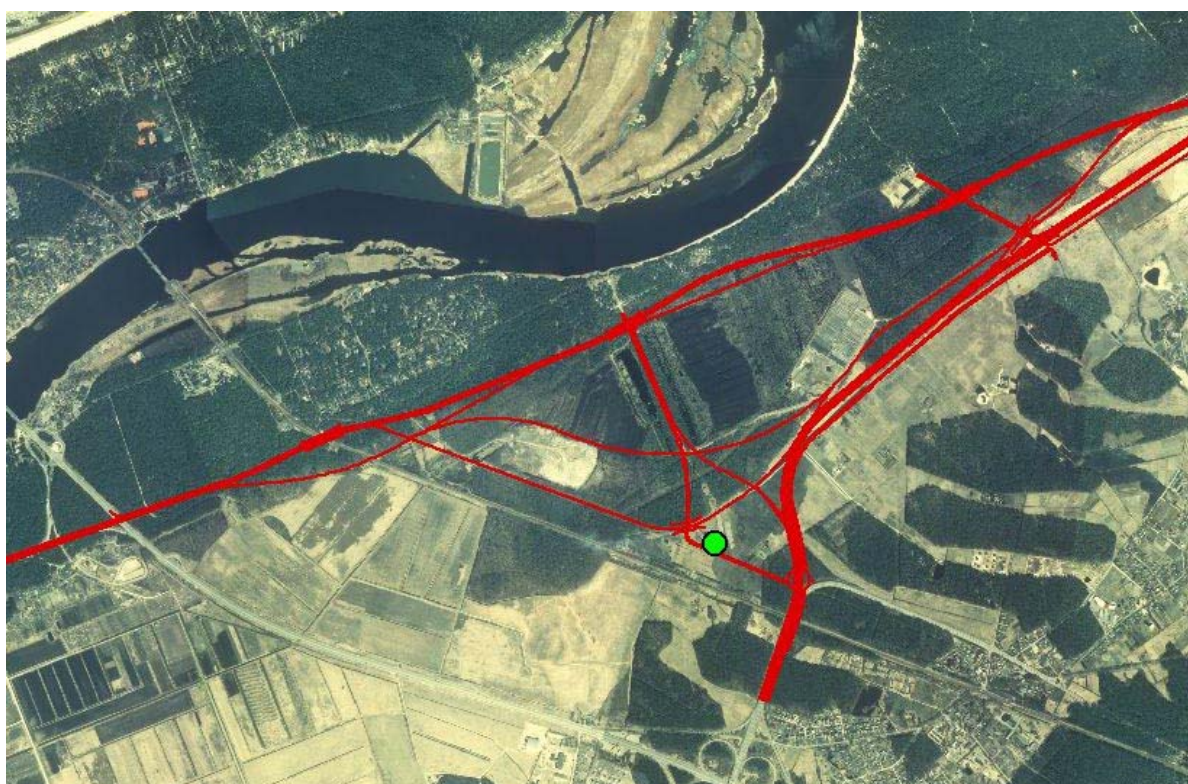
Divas citas sugas, kas novērotas laukos gar Hapaka grāvi – **ķīķis** *Pernis apivorus* (3. attēls) un **meža balodis** *Columba oenas* (4. attēls), iespējams, ligzdo apkārtējos mežos. Ar mežiem cieši saistītas arī trīs citas teritorijā sastopamas dzeņu sugas – **melnā dzilna** *Dryocopus martius* (5. attēls; dzilnas novērotas divās vietās, citos punktos atrastas to darbības pēdas – barošanās kalumi un dobumi), **baltmugurdzenis** *Dendrocopos leucotos* (6. attēls) un **trīspirkstu dzenis** *Picoides tridactylus* (7. attēls). Abām iepriekšējām dzeņu sugām konstatētas tikai iespējamās to darbības pēdas – barošanās kalumi. Ligzdojošo dzeņu konstatēšanu un uzskaites pilnvērtīgi iespējams veikt tikai agri pavasarī – martā un aprīlī.

Trīs no īpaši aizsargājamām putnu sugām, kas sastopamas Ziemeļu koridora 4. posmā, vismaz daļēji saistītas ar mitrājiem un novērotas Slēperu purvā. Šeit uzturas un, iespējams, arī ligzdo **dzērves** *Grus grus* (precīzas novērošanas vietu koordinātas nav zināmas), pastāvīgi, gadu no gada ligzdo viens **ūpju** *Bubo bubo* pāris (ligzdu vietas ir precīzi zināmas, taču kartēs apzināti nav attēlotas atradnes aizsardzības nolūkā), kā arī barojas un, iespējams, tuvumā ligzdo **pupukis** *Upupa epops* (8. attēls). Lai gan Slēperu purvs ir lielākoties norakts, vietām apmežojies un daļēji aizbērts (Priedaines izgāztuve, notekūdeņu attīrīšanas nosēdlauki), tajā attīstījies īpatnējs mitrāju biotopu komplekss ar sarežģītu, cilvēkam grūti pieejamu dīķu un saliņu labirintu, kurā ligzdo un barojas arī daudzas citas putnu sugas.

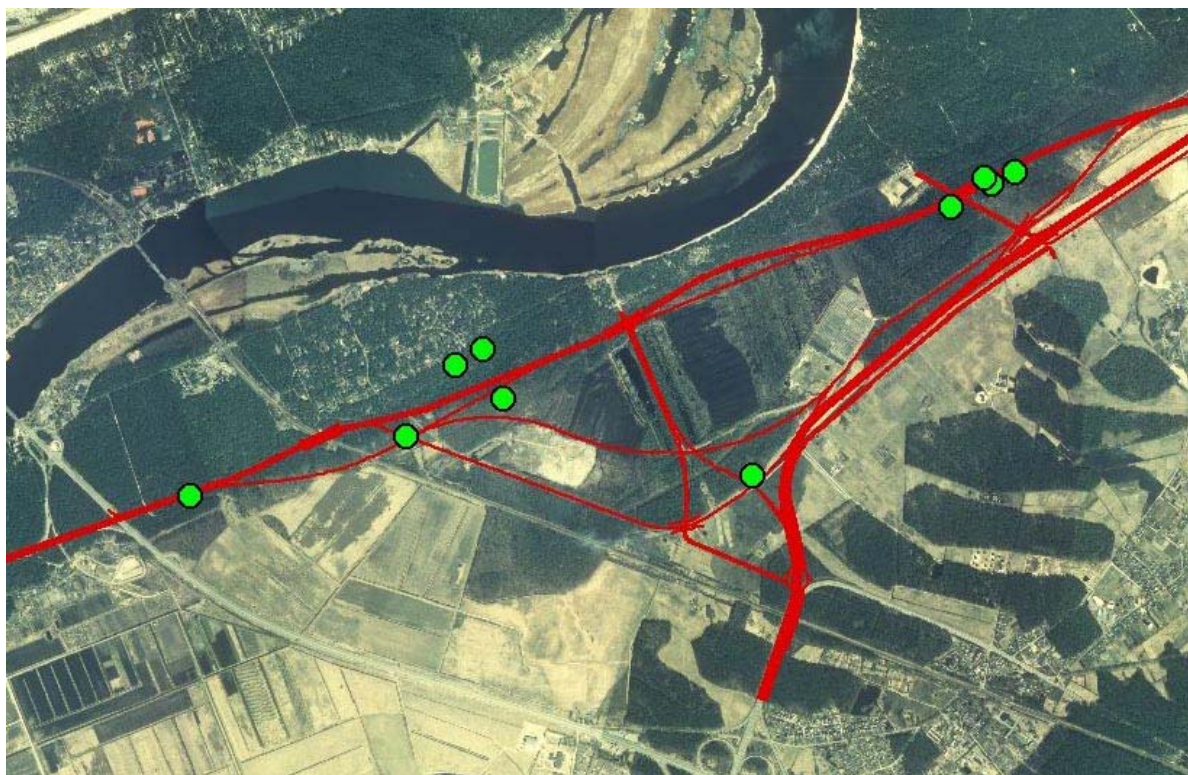
Vēl viena īpaši aizsargājama putnu suga, kas sastapta izpētes teritorijā blakus notekūdeņu attīrīšanas nosēdlaukiem, ir **steps čipste** *Anthus campestris*, kas šeit, iespējams nelielā skaitā ligzdo mākslīgi uzbūrtajos smilšu vaļņos un ruderālajos klajumos (precīzas novērošanas vietu koordinātas nav zināmas).

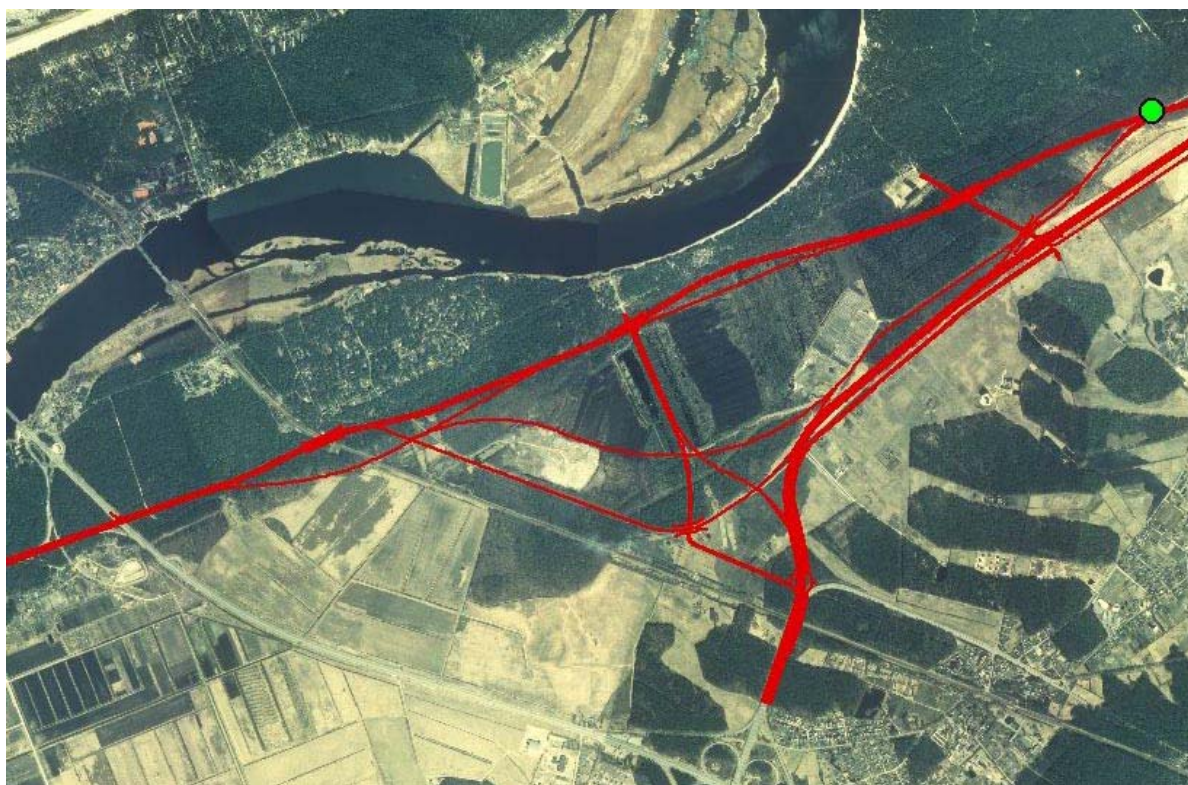
3. attēls. Ķīķa *Pernis apivorus* novērošanas vieta 2007. gadā.

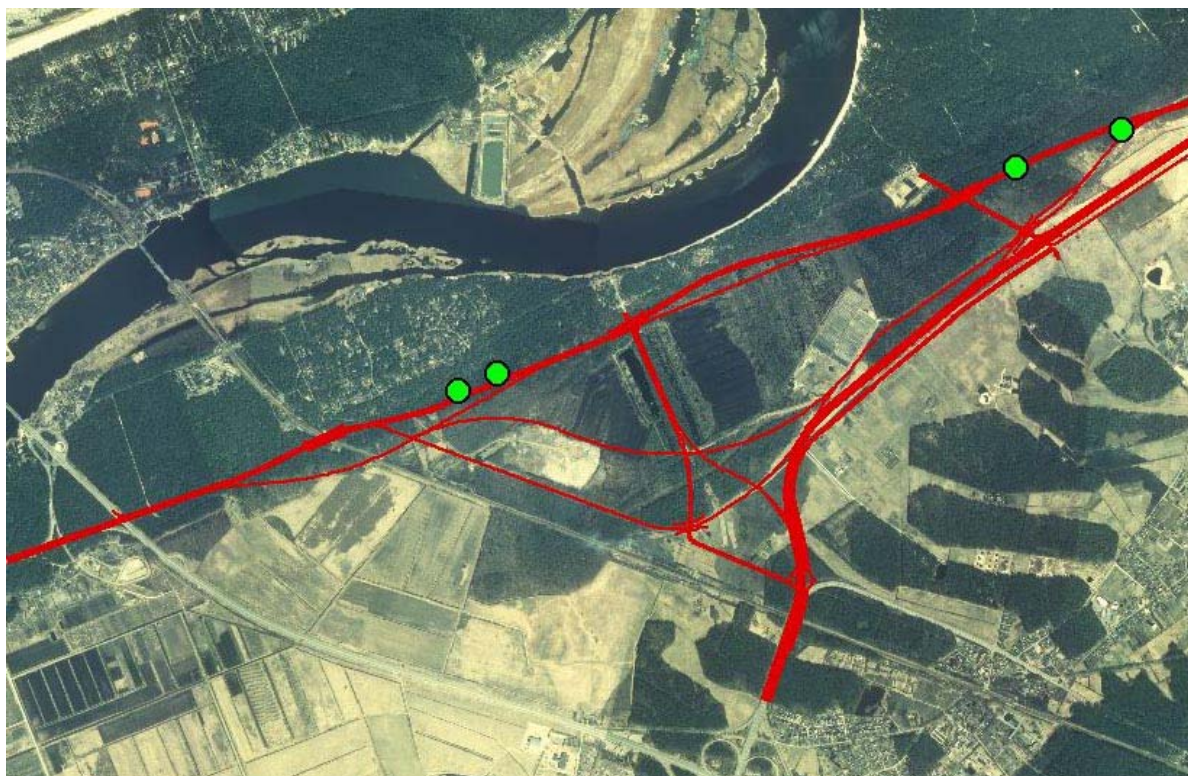
4. attēls. Meža baložu *Columba oenas* novērošanas vieta 2007. gadā.

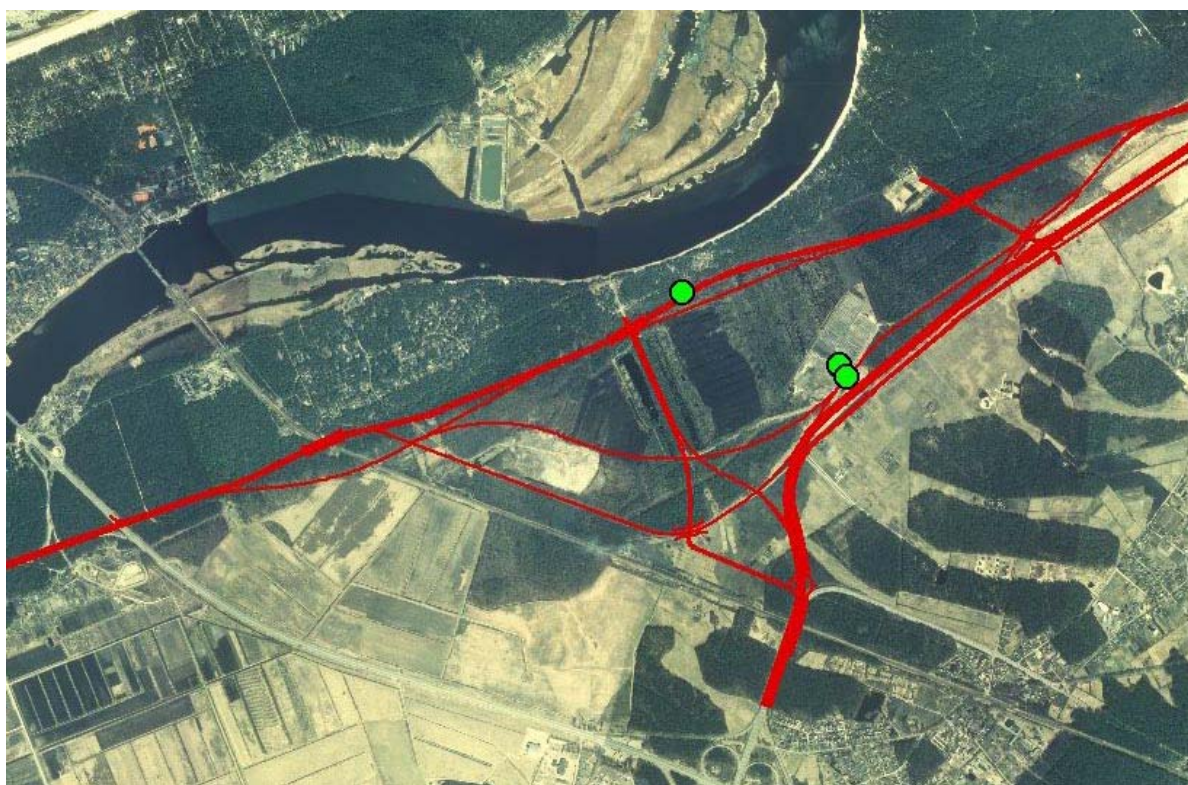
5. attēls. Melnās dzilnas *Dryocopus martius* novērošanas un darbības pēdu atrašanas vietas 2007. gadā.

6. attēls. Iespējamās baltmugurdzeņu *Dendrocopos leucotos* darbības pēdas 2007. gadā.

7. attēls. Iespējamās trīspirkstu dzeņu *Picoides tridactylus* darbības pēdas 2007. gadā.

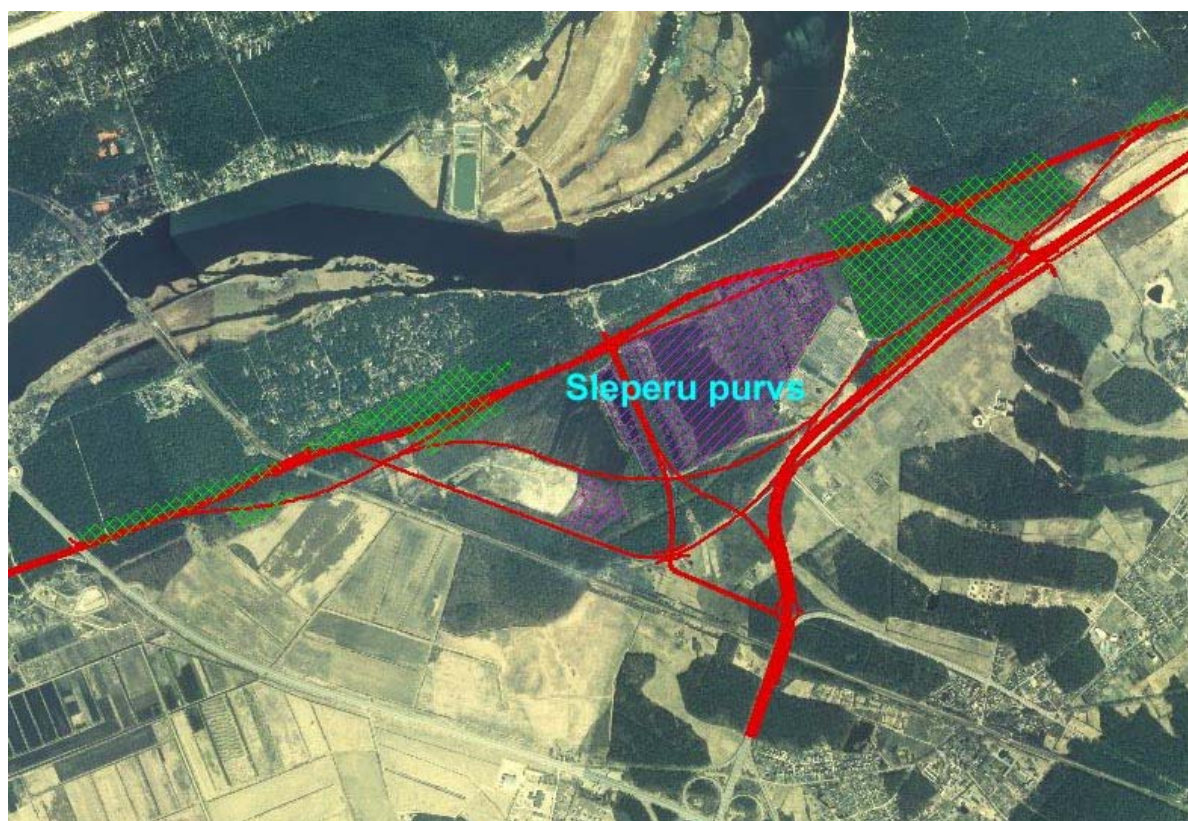

8. attēls. Pupužu *Upupa epops* novērošanas vietas.

2.2. Īpaši aizsargājamām putnu sugām nozīmīgie biotopi un plānotās ceļu alternatīvas

Vadoties no 2007. gadā konstatētās īpaši aizsargājamo meža un mitrāju putnu sugu izplatības un prognozējot to sastopamību pēc apsekoto meža un Slēperu purva biotopu stāvokļa, iespējams noteikt īpaši aizsargājamām putnu sugām nozīmīgāko biotopu platības, ko vismaz daļēji šķērso Rīgas Ziemeļu transporta koridora 4. posms (9. attēls). Tās veido mitrie lapu koku, gk. melnalkšņu meži (P.1.-P.2. attēls pielikumā), vidēji mitri jaukti un veci, ar dabiskām struktūrām (koku kritālas, sausi stumbeņi, dobumi u.c.) un dzeņu darbības pēdām (kalumiem) bagāti meži (P.3.-P.4. attēls pielikumā), sausi un veci priežu meži uz kāpām un to nogāzēs (P.5.-P.6. attēls pielikumā) un Slēperu purvs (P.7.-P.8. attēls pielikumā) lielākoties Jūrmalas pilsētas robežās.

Ņemot vērā īpaši aizsargājamo putnu sugu daudzveidību, izplatību un tām nozīmīgāko biotopu izplatību 4. posma teritorijā, no savvaļas putnu populāciju saglabāšanas viedokļa piemērotākais Ziemeļu koridora 4. posma risinājums ir I alternatīva. II un III alternatīvas trases skar ievērojamas putniem nozīmīgo mežu un Slēperu purva biotopu platības un var nozīmēt ne tikai tiešu dzīvesvietu zudumu, biotopu kvalitātes pasliktināšanos un līdz šim ekoloģiski vienota, salīdzinoši liela un netraucēta mežu masīva fragmentāciju, bet arī ievērojami paplašināt trokšņa piesārņojumu (traucējuma faktors tādām sugām kā, piemēram, ūpis).

9. attēls. Īpaši aizsargājamām meža un mitrāju putnu sugām nozīmīgāko biotopu platības Rīgas Ziemeļu transporta koridora 4. posma būvniecības vietā un tās tiešā tuvumā.

Pielikums.

P.1. attēls. Īpaši aizsargājamām meža putnu sugām piemēroti melnalkšņu meži Ziemeļu koridora 4. posma teritorijā.

P.2. attēls. Īpaši aizsargājamām meža putnu sugām piemēroti melnalkšņu meži Ziemeļu koridora 4. posma teritorijā.

P.3. attēls. Ar dabiskām struktūrām (koku kritalas, sausi stumbeņi, dobumi u.c.) un dzeņu darbības pēdām bagāti meži.

P.4. attēls. Ar dabiskām struktūrām un dzeņu darbības pēdām bagāti meži.

P.5. attēls. Melnajai dzilnai un citām tās dobumus izmantojošām sugām nozīmīgi sausi un veci priežu meži uz kāpām.

P.6. attēls. Melnajai dzilnai un citām tās dobumus izmantojošām sugām nozīmīgi sausi priežu meži.

P.7. attēls. Īpaši aizsargājamām mitrāju putnu sugām nozīmīgi biotopi Slēperu purva ziemeļaustrumu daļā.

P.8. attēls. Īpaši aizsargājamām mitrāju putnu sugām nozīmīgi biotopi Slēperu purva ziemeļaustrumu daļā.

**Bioloģiskās daudzveidības inventarizācija
Ziemeļu transporta koridora
3. un 4. posma būvniecības teritorijā TEN-T projekta
(PVS ID 1407) ietvaros**

3. daļa.

**Biotopu un veģetācijas inventarizācija
Ziemeļu koridora būvniecības
3. posma teritorijā**

Pasūtītājs: Rīgas Domes Pilsētas attīstības departaments
iepirkuma identifikācijas Nr. **RD PAP 2007/112**

Izpildītājs: Inese Silamiķele

Rīga, 2007

SATURS

lpp.

IEVADS.....	3
KOPSAVILKUMS	4
1. TERITORIJAS BIOTOPU RAKSTUROJUMS	5
1.1. Stāvošu ūdeņu biotopi (C.)	5
1.2. Upes (D.).....	5
1.3. Pļavas (E.)	6
1.4. Meži (F.)	9
1.5. Ruderāli biotopi (K.)	10
1.6. Parki un apstādījumi (J.)	12
1.7. Pilsētu un apdzīvotu vietu apbūve (L.)	12
1.8. Mākslīgas ūdenstilpes un regulētas ūdensteces (M.)	12
2. TERITORIJĀ KONSTATĒTO ĪPAŠI AIZSARGĀJAMO AUGU SUGU VISPĀRĪGS APRAKSTS	13
3. TUVĀKĀS ĪPAŠI AIZSARGĀJAMĀS DABAS TERITORIJAS	18
SECINĀJUMI	19
IZMANTOTĀ LITERATŪRA	20
PIELIKUMI	
1. pielikums. Īpaši aizsargājamās sugas un biotopa mikrolieguma pieteikuma un inventarizācijas anketa	
2. pielikums. Ziemeļu koridora 3. posma apkārtnē sastopamie biotopi	
3. pielikums. Tekstā minētās augu sugas un to latīniskie nosaukumi.	
4. pielikums. Ziemeļu transporta koridora 3. posma apkārtnē apzinātie dižkoki	

IEVADS

Plānotais Ziemeļu transporta koridora 3. posms Rīgas pilsētā iet no Daugavgrīvas ielas līdz Rīgas pilsētas robežai ar Babītes pagastu.

Lai noteiktu transporta koridora un tā būvniecības procesa ietekmi uz dabas vērtībām Rīgā, nepieciešams novērtēt maģistrāles būvniecības un lietošanas radītās ietekmes uz apkārtējo vidi, to skaitā - biotopiem. Rīgas pilsētas attīstības stratēģija līdz 2025 gadam paredz saglabāt bioloģisko daudzveidību Rīgā (U14.14.). Viens no bioloģiskās daudzveidības rādītājiem ir biotopu kvalitāte un tipiskums, veģetācijas struktūra, kā arī reto un aizsargājamo augu sugu klātbūtne.

Darba uzdevumi:

1. Biotopu un vaskulāro augu sugu izplatības inventarizācija un vērtēšana 2007.gada pavasara un vasaras sezonā, izdalot biotopus atbilstoši Latvijas biotopu klasifikatoram (2001., LDF, Rīga), kā arī Eiropas Savienībā un Latvijā īpaši aizsargājamus biotopus un augu sugu atradņu kartēšana;
2. Informācijas apkopošana par Rīgas attīstības plānā 2006. – 2018. g. un tā stratēģiskajā ietekmes uz vidi novērtējumā ietverto informāciju par Rīgas, nacionālās un Eiropas nozīmes biotopiem un augu sugu atradnēm;
3. Plānotās automaģistrāles 3.posma būvniecības un tās apkārtnes teritorijas vienlaidus biotopu kartes M 1:10000 sagatavošana, norādot tajā Latvijā un Eiropas Savienībā aizsargājamus, kā arī Rīgas pilsētas attīstības plānā 2006. – 2018.g., un tā stratēģiskajā ietekmes uz vidi ziņojumā ietvertos Rīgas nozīmes biotopus un augu atradnes;
4. Pārskata sagatavošana par Rīgas Ziemeļu transporta koridora 3. posma būvniecības un tās apkārtnes teritorijas biotopiem un veģetāciju, tajā sniegtot informāciju par Rīgas, nacionālās un Eiropas nozīmes biotopiem un augu sugu atradnēm.

Darba uzdevuma veikšanai 2007. gada pavasara – vasaras sezonās izpētes teritorijā vairākkārtīgi apsekoti sauszemes biotopi – zālāji, pļavas un meži; vispārīgi novērtētas izplatītākie veģetācijas tipi, dominējošās augu sugas. Fiksētas konstatēto īpaši aizsargājamo sugu atradnes. Biotopu novērtējums dots izmantojot jauniegūtos datus, kā arī esošo pieejamo informāciju, kas ietverta Rīgas pilsētas attīstības plānā 2006.-2018.g., dabas aizsardzības plānā dabas liegumiem “Krēmeri”, “Vakarbulli”, literatūras ziņas un SIA “TOP VIDE” materiālus, kas iegūti inventarizējot Rīgas pilsētas dabas pamatni.

Paredzētās darbības teritorijas apkārtnes raksturojums veikts domājamajā ietekmes zonā, kas darba izstrādē pieņemta par apmēram 1 km platu, potenciālo maģistrāli ieskaujošu joslu. Kartogrāfiskais materiāls sagatavots izmantojot programmatūru MicroStation V8, par pamatu ņemot Rīgas pilsētas domes attīstības departamenta piedāvātos ortofoto uzņēmumus.

Izsaku pateicību Annai Mežakai par konsultācijām mežu biotopu novērtēšanā un Ingai Rasai par palīdzību kartogrāfiskā materiāla sagatavošanā.

KOPSAVILKUMS

Apkopojot informāciju par esošajām un potenciālajām dabas vērtībām, sagatavota ģeneralizēta biotopu sastopamības pārskata karte plānotās darbības – Ziemeļu transporta koridora 3. posma izbūves vietas un tās tuvākās apkārtnes raksturošanai. Biotopu klasifikācija veikta pamatojoties uz I.Kabuča redakcijā sastādīto Latvijas biotopu klasifikatoru (Kabucis red., 2001). Eiropas nozīmes biotopi vērtēti un izdalīti vadoties no „Biotopu rokasgrāmata. Eiropas Savienības aizsargājamie biotopi Latvijā” (Kabucis red., 2004). Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamās sugas un biotopi norādīti Eiropas Kopienas 1992. gada 21. maija direktīvā „Par dabīgo biotopu, savvaļas augu un dzīvnieku sugu aizsardzību” 94/93/EEC. Latvijā īpaši aizsargājamo biotopu veidus nosaka MK noteikumi Nr. 421., 05.12.2000. “Noteikumi par īpaši aizsargājamo biotopu veidu sarakstu”, grozījumi 25.01.2005.

Kartē atzīmēti biotopu poligoni, kuru platības pārsniedz 0,5 ha, bioloģiskajai daudzveidībai nozīmīgākās teritorijas, norādītas iespējamās vietas, kur plānotā maģistrāle varētu potenciāli negatīvi ietekmēt nozīmīgākās dabas vērtības. Teksta izklāstā sīkāk raksturoti konstatētie un īpaši aizsargājamie biotopi, dominējošās un īpaši aizsargājamās augu sugas. Sīkāk netiek analizētas pakārtoto līmeņu biotopu kategorijas, kā arī virkne tādu antropogēnas izcelsmes biotopu kā ceļi (K.5.), elektropārvades līniju trases (K.7.1.), ceļmalas (K.5.1.), cauruļvadu un kabeļu trases (K.7.2.) utml., netiek precīzi kartētas jaunapbūvētās platības.

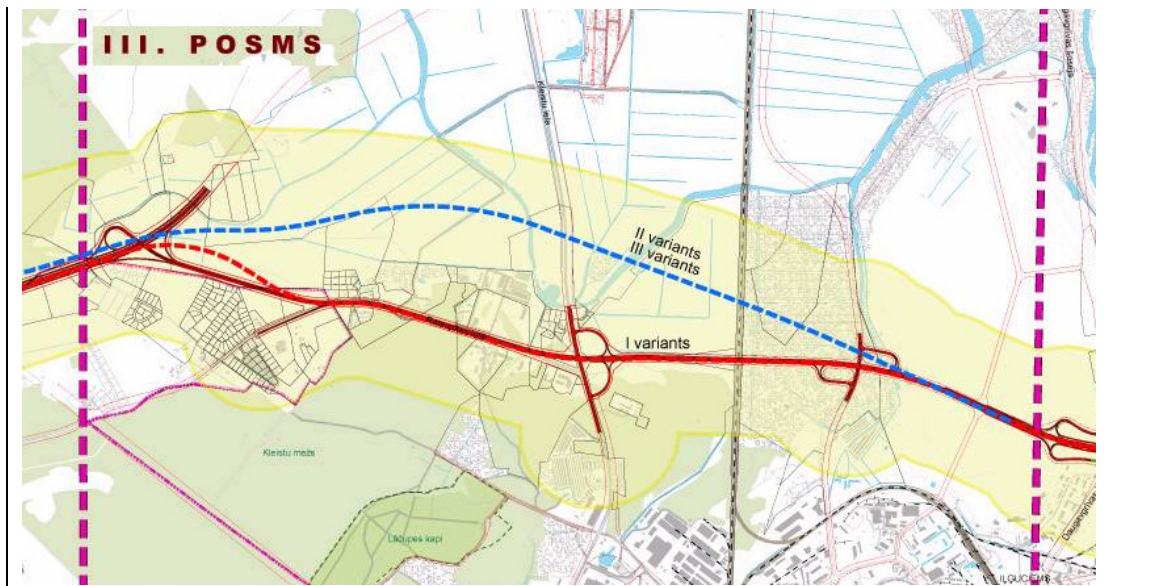
Sagatavotas 2 atbilstošas datus apkopjošās tabulas: 1. tabulā dots izpētes teritorijā galveno sastopamo biotopu veidu saraksts, norādot bioloģiskajai daudzveidībai nozīmīgākās teritorijas; 2. tabulā uzskaitītas izpētes teritorijā konstatētās un potenciāli iespējamās īpaši aizsargājamās augu sugas, norādītas to izplatības vietas. Darba galvenie rezultāti apkopoti secinājumos.

Paredzētās darbības teritorija atrodas pilsētvidē, vietās, kur tā neiet pa esošajiem ceļiem un ielām, tiks šķērsotas galvenokārt bijušās lauksaimniecības zemes (atmatas), dažādā pakāpē ruderalizēti un antropogēni stipri ietekmēti (pārveidoti) biotopi. Bioloģiski daudzveidīgākie un nozīmīgākie biotopi ir mēreni mitras pļavas Spilves lidlauka teritorijā un sausie priežu meži Bolderājas mežu masīvā, kas atbilst īpaši aizsargājama biotopa “Mežainas jūrmalas kāpas” kategorijai. Teritorijas apsekojumos konstatētas 3 īpaši aizsargājamo augu sugas. Nozīmīgākās ir jumstiņu gladiolas atradnes Spilves lidlaukā, kuru saglabāšanai ieteicama mikrolieguma veidošana. Dabiskos un pusdabisko biotopos konstatētas vairākas Latvijā par invazīvām atzīstamas augu sugas: Kanādas zeltgalvīte, puķu sprigane, bumbuļu topinambūrs, adataināis dzeloņgurķis, ķekaru korinte, smiltsērķšķis, plūškoki u.c., kas rada potenciālu bioloģisko piesārņojumu.

Bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai Rīgas pilsētā ieteicams Ziemeļu transporta koridora izbūvei izvēlēties I. maršruta variantu

1. TERITORIJAS BIOTOPU RAKSTUROJUMS

Teritorijas floras un veģetācijas raksturu nosaka tā atrašanās Rīgas pilsētā un Piejūras ģeobotāniskajā rajonā. Teritorijas apstākļus nosaka gan ievērojamā tiešā un netiešā antropogēnā ietekme, gan pilsētas, piepilsētas un piejūras mikroklimatiskās īpatnības. Biotopu veģetāciju pamatā veido biotopiem raksturīgas un visā valstī plaši izplatītas augu sugas.

1. att. Rīgas Ziemeļu transporta koridora 3. posms (Ziemeļu transporta koridora 3. un 4. posma būvniecības teritorijā TEN-T projekts)

Izpētes teritorijā antropogēni maz ietekmēti un maz pārveidoti biotopi saglabājušies nelielās platībās. Izdalīti 8 Latvijas biotopu klasifikatorā (Kabucis, 2001) definētie biotopu veidi.

1.1. STĀVOŠI ŪDEŅI (C.)

Teritorijā atrodas dažādu izmēru **piemājas dīķi** (C.6.). Nelielo izmēru dēļ biotopu pārskata kartē tie nav attēlojami.

1.2. UPES (D.)

Teritorijā ietilpst Lāčupīte, tās mazāk pārveidotie posmi atrodas poligonā F.1.-46. Hapaka grāvis ir nozīmīga ūdenstece, kas veidojusies meliorācijas sistēmai pievienojot regulētus Rātsupītes posmus. Upes ir nozīmīgas vienības bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā gan kā dzīvotnes, gan kā sugu migrācijas ceļi, kā arī mikroklimata veidotājas.

1.3. PĻAVAS (E.)

Plānotās darbības ietekmes zonā sastopamas **sausas** (E.1.), **mēreni mitras** (E.2.), **mitras** (E.3.), **slapjas** (E.4.), un **ruderalizētas** (E.5.) pļavas. Kopumā vērtējot pētāmās teritorijas pļavu biotopus, vērtīgākās no tām ir pļavu komplekss Spilves lidlauka teritorijā (poligona Nr. E.2.-2).

Pļavas ir ekosistēmas, kurās augu segu veido daudzgadīgi, galvenokārt mezofītiski lakstaugi. Savdabīgā pļavu veģetācija un bagātīgais sugu sastāvs ir veidojas ilgā laika posmā galvenokārt regulāras ganīšanas un pļaušanas ietekmē, tādēļ pļavu pastāvēšana pilnībā atkarīga no cilvēka darbības. Pilsētas apstākļos, sugām bagātus dabisko pļavu biotopus, neīstenojot piemērotus apsaimniekošanas pasākumus saglabāt ir ļoti grūti.

Sausas pļavas (E.1.) sastopamas nelielās platībās, galvenokārt kā mežu lauces vai kontaktjoslā ar mežu. Atsevišķās vietās, sauso pļavu biotopu fragmenti veidojas mainoties veģetācijas sastāvam neapsaimniekoto lauksaimniecības zemju (atmatu) reljefa paaugstinājumos, kur laba ūdens notece (piem. poligons E.2.-3). Apsekotajā teritorijā sastopamo sauso pļavu bioloģiskā vērtība nav augsta, indikatorsugu skaits neliels: gaiļbiksite, dzirkstelīte, kodīgais laimiņš, māršili. Sausām pļavām raksturīgas augu sabiedrības veidojas saulainās mežmalās, gar ceļu malām, apaugot granšainiem vai smilšainiem substrātiem. Nelielo aizņemto platību dēļ šī darba ietvaros nav nozīmīgas, lai tās izdalītu kā kartējamas vienības.

Mēreni mitras pļavas (E.2.) parasti veidojas līdzenumos un ir Rīgas pilsētas Kurzemes priekšpilsētā sugām bagātākie dabisko zālāju biotopi. Pļavās sastopama parastā kamolzāle, auzenes, pļavas timotiņš, ziemeļu madara, baltā madara, šaurlapu ceļteka, mārsmilga, purva gandrene, pļavas dzelzene (poligons Nr. E.2.-2).

2. att. Mēreni mitra pļava Spilves lidlauka malā (foto: I.Silamiķele)

3.att. Purva dzeguzenes mēreni mitrā pļava Spilves lidlauka malā (foto: I.Silamiķele)

Sugām bagātākās un botāniski vērtīgākās pļavas atrodas Spilves lidlauka teritorijas rietumu malā, kur izveidojušās dabisku pļavu biotopiem atbilstošās platības ar neielabotu pļavu indikatorsugām (2. att.) – ziemeļu madaru, parasto trīseni, purva gandreni, klinšu noragu, vidējo ceļteku. Šeit augšanas apstākļi izveidojušies piemēroti arī dažu īpaši

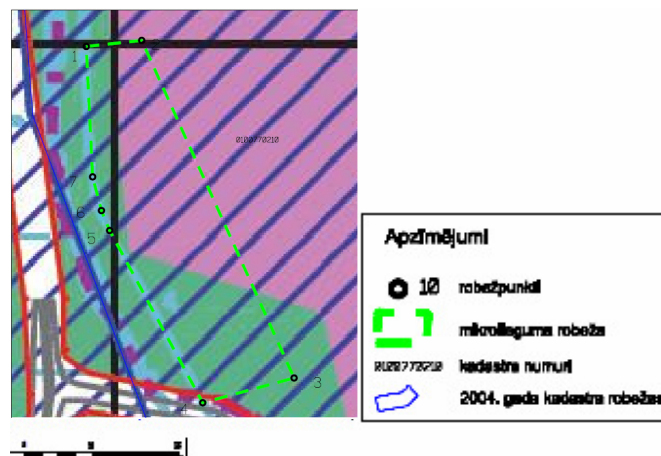
aizsargājamo augu sugu eksistencei – izklaidus sastopamas vairākas **orhideju dzimtas** sugas – stāvlapu dzegužpirksīte (Latvijas Sarkanās grāmatas 4. kategorija), purva dzeguzene (Latvijā nav reta, bet ir iekļauta Baltijas jūras reģiona Sarkanajā grāmatā); biotopi potenciāli piemēroti arī citām retajām sugām, piem. Baltijas dzegužpirkstītei (Latvijas Sarkanās grāmatas 4. kategorija).

Daļa pļavu platību (biotopu kartē “GI”) starp lidlauka pievadceļu un Spilves grāvi (4. att.) atbilst Eiropā aizsargājamam biotopu veidam „Mēreni mitras pļavas” (Natura 2000 kods 6510), tajās dzīvotspējīgu populāciju ar vairākiem desmitiem eksemplāru veido **jumstiņu gladiola** (9., 10. att.) - Latvijas Sarkanās grāmatas 3. kategorijas suga, kuras aizsardzībai var veidot mikroliegumus (MK noteikumi Nr. 45). Rīgas pilsētas teritorijā zināmas vairākas šīs sugas atradnes. Projektētā maģistrāle ļoti tuvu šķērso jumstiņu gladiolas populāciju Spilves lidlauka pamestajā daļā, netālu no mazdārziņiem. Atradne atzīstama par pilsētas videi salīdzinoši lielu, vitālu un vizuāli izteiksmīgu (Mikroliegumu veidošana..., 2006). Lai gan šīs teritorijas nenoliedzami ir diezgan stipri antropogēni ietekmētas, šobrīd tās ir nozīmīgas arī bioloģiskajai daudzveidībai.

4. att. Jumstiņu gladiolas atradnes izvietojuma shēma

Rīgas attīstības plānā 2006.-2018.gadam (RAP) teritorijas ziemeļaustrumu daļā plānotas *Ražošanas un rūpniecības apbūves teritorijas*, Spilves grāvja pusē un teritorijas dienviddaļā *Apstādījumu un dabas teritorijas*. Jumstiņu gladiolas populāciju apdraudošie faktori ir pļavas mitruma pakāpes samazināšanās, aizaugšana, nobradāšana un augu izplūkšana to dekorativitātes dēļ, piesārņojums. Atradnes saglabāšanai nepieciešama pļavas regulāra pļaušana reizi 1-2 gados vasaras otrajā pusē.

5. att. Jumstiņu gladiolas mikrolieguma robeža uz Rīgas attīstības plāna pamatnes (SIA “TOP VIDE”, 2006)

Atradne iekļauta Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūras īpaši aizsargājamo sugu atradņu datu bāzē: 01022/0/01, 2005.10.07., tās pieteicēji: E.Vimba un V.Znotiņa aprakstīja atradni veicot teritorijas apsekojumus Rīgas attīstības plāna izstrādes vajadzībām (Mikroliegumu izveidošana..., 2006).

Vitālas jumstiņu gladiolas audzes konstatētas arī poligonā Nr. E.2.-1. (10. att.). Šajā poligonā uzskatāmi vērojama atmatu zālāju bagātināšanās ar dabisko pļavu sugām.

Poligonā E.2.-4 izveidojusies ciņu smilgas atmatu pļava.

Mitras pļavas (E.3.) veidojas mitrās, periodiski pārmitrās augsnēs starppauguru ieplakās, reljefa pazeminājumos, palienēs. Pļavu kompleksā, kas izveidojies Spilves lidlaukā, mitro pļavu augu sabiedrības veido vairākas grīšļu sugas (6. att), no kuriem biežāk sastopams divrindu grīslis, dzelzszāle. Mitru pļavu biotopi ar parasto vīgriezi, ziemeļu madaru, purva gandreni sastopami lidlauka krūmainajās malās, kur zālāju platības daļēji pārkrūmojas vai aizaug ar niedrēm.

6. att. Pļava Spilves lidlauka teritorijā (foto: I.Silamiķele)

Mitru pļavu biotopiem atbilstošas augu sabiedrību joslas sastopamas Spilves un Hapaka grāvja malā pie Rātsupītes mazdārziņiem (blakus poligonam I.11.-12) – ūdensteču malās aug niedres, slotiņu ciesa, parastā kamolzāle, dižtitenis, meža dižzirdzene. Mozaīkveidā niedru audzēs sastopamas mitru pļavu / eitrofu lakstaugu audžu augu sabiedrības ar purva gandreni, parasto vīgriezi, meža suņuburkšķi, tūroma usni un adatino dzeloņgurķi - dārzebēgli, kas veido blīvas audzes nezālienēs, upju (grāvju) piekrastes krūmājos u.c.; dabiskās upju palieņu augu sabiedrībās agresīva un nevēlama suga; grūti izskaužams, invazīvs (www.latvijasdaba.lv).

Antropogēni vairāk ietekmētas krastmalu augu sabiedrības kā mitru pļavu fragmenti nelielās platībās sastopamas Lāčupītes krastos (poligonā Nr. F.1.1.-46), šeit raksturīgi ezera meldri, upmalas madaras, sīkziedu sprigane, apiņi, šaurlapu ugunspuķes, lapsastes, augstie grīšļi, podagras gārša, niedres, kā arī bumbuļu topinambūrs. Daļa sausākas krastmalas apaugusi ar ērgļpapardi,

Slapjās pļavas (E.4.) (pļavas pastāvīgi slapjās augsnēs reljefa pazeminājumos un palienēs), izdalāmas nelielās platībās pļavu kompleksos ar mēreni mitrajām vai mitrajām pļavām, augu sabiedrības šeit veido grīšļi, doņi, vīgriezes.

Ruderalizētas pļavas (E.5.) sastopamas izklaidus, nelielās platībās, atmatu zālāju kompleksos, mežu ielokos, veidojušās degradējoties ganībām. Šauras joslas ar podagras gārsu (E.5.1.2. Podagras gārsas *Aegopodium podagraria* audzes), meža suņuburkšķi (E.5.1.3. Meža suņuburkšķa audzes E.5.1.3.) sastopamas Lāčupītes krastmalā un palienē.

Izņemot pļavu kompleksu Spilves lidlaukā, pārējās pļavas ir pēc platības nelielas, sugām nabadzības un strukturāli neizteiktas.

1.4. MEŽI (F.)

Meži ir ekosistēmas visās tās attīstības stadijās, kurās dominē koki ar augstumu virs 7 m un kuru pašreizējā vai potenciālā vainagu projekcija ir vismaz 20% no mežaudzes aizņemtās platības (Rīgas pilsētas attīstības plāns).

Ziemeļu transporta koridora ietekmes zona skar Kleistu un Bolderājas mežu masīvu, kas 1018 ha kopplatībā ir viens no lielākajiem meži masīviem Rīgā (Rīgas attīstības programma). Atbilstoši definētajai izpratnei, Rīgas teritoriālpārveidojums nosaka, ka pilsētā ir saglabājami Kleistu meža parks un Bolderājas meža parks. Rīgas attīstības plānā 6.1.6. tiek noteikts, ka, lai nodrošinātu bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu, atsevišķiem pilsētas meža parku teritoriju nogabaliem iespējams noteikt mikrolieguma statusu.

Vistuvāk Ziemeļu koridoram, mežu biotopi atrodas visiem projektētajiem variantiem virzoties gar Kleistu mežu masīvu un gar Bolderājas kāpu.

Izpētes teritorijā pamatā izplatīti Rīgai un Pierīgai raksturīgie **priežu sausieņu meži** (F.1.) biotopi uz nabadzīgām (oligotrofām) un vidēji bagātām (mezotrofām) smilts minerālaugsnēm, visbiežāk uz kāpām. Meži ir galvenokārt jauni vai vidēja vecuma. Reljefa īpatnību dēļ, kāpām mijoties ar mitrākām starpkāpu ieplakām dominējošie sausie priežu meži veido mozaīkveida kompleksus ar mežiem uz mitrākiem augšanas apstākļiem. Izplatītākie ir *priežu lāna* un *priežu mētrāja* mežu augšanas apstākļu tipi. Pieaugošās antropogēnās ietekmes dēļ, mežu sabiedrību stabilitāte un pašatjaunošanās dažkārt ir traucēta. Jo īpaši apbūves zonu tuvumā raksturīgi strauji attīstošies sinantropizācijas procesi, kuru rezultātā mežos veidojas blīvs lapu koku un krūmu pamežs (kļavas, pīlādži, korintes, plūškoki), pastiprināti ieviešas graudzāles (liektā sariņsmilga, aitu auzene), u.c. ruderālas sugas. Nelielās platībās (piem. pie Lāčupītes, Kleistos) sastopami **melnalkšņu slapjie meži** (F.2.), kas vērtējami kā bioloģiski potenciāli vērtīgi.

Par Kleistu un Bolderājas sausieņu mežu bioloģisko vērtību liecina gan vēl kopumā labi saglabājusies tipiskā veģetācijas struktūra ar izteiktu sūnu stāvu, sīkkrūmiem, zilgano kelēriju, tumšsarkano dzeguzeni (suga ierakstīta Baltijas jūras reģiona Sarkanajā grāmatā), gan MK noteikumos Nr. 396. (2000.14.11., grozījumi 27.07.2004.) un Latvijas Sarkanās grāmatas 4. kategorijā iekļautās **pļavas silpurenes** atradnes (sastopami atsevišķi eksemplāri, ļoti reti). Cilvēka darbības un rekreācijas mazāk ietekmētie mežu nogabali ir potenciāli piemēroti bagātīgākai pļavas silpureņu augšanai, kā arī tādām īpaši

Ilgstoši neapstrādātas, šādas atmatu teritorijas degradējas pārkrūmojoties vai aizaugot ar slotiņu ciesu, niedrēm.

7. att. Lauksaimniecības zemju atmata ar parasto kamolzāli pie Spilves grāvja
(foto: I.Silamiķele)

8. att. Neapstrādātajās lauksaimniecības zemēs strauji izplešas Kanādas zeltgalvīte
(foto: I.Silamiķele)

Jaunākām atmatām raksturīga skraja, neraslēgusies veģetācija, kurā dominē vai bagātīgi sastopamas dziedniecības pienene, tūruma āboliņš, dziedniecības pelašķis, pļavas auzene, mazās un blīvās skābenes, lauku vībotnes, dažkārt sastopamas ķērmelītes.

Neapsaimniekotajos laukos, izspiežot citas sugas, strauji izplatās Latvijā par invazīvo atzītā Kanādas zeltgalvīte (www.inazivassugas.lv), piem. poligonā K.1.-7 (8. att.).

Daļa atmatu platību tiek apbūvētas.

Nezālienēm (K.2., biotopu kartē “K”) raksturīga neraslēgusies veģetācija sega, sugu sastāvs ir nestabils, daudz ruderālo un nezāļaugu. Kleistos, poligonā K.8. lielākas audzes veido slotiņu ciesa, podagras gārsa, ieviešas invazīvie dārzeņbēgli topinambūrs un Kanādas zeltgalvīte, liela daļa platības jau pārkrūmojusies, aizaug ar bērziem, apsi, vītoliem, smiltērkšķiem.

Lielākas nezālieņu platības izveidojušās likvidētajos mazdārziņos *Rātsupīte* starp Spilves grāvi un dzelzceļu (poligona I.11.-12. austrumu daļā) - saglabājušies atsevišķi augļukoki, dekoratīvo stādījumu paliekas, teritoriju pārņem bagātīgas dažādu ruderālu sugu (piem. podagras gārsa) audzes, un arī šeit izplešas invazīvās puķu spriganes, Kanādas zeltgalvītes, topinambūrs.

Ruderāli biotopu veidi ir arī ielas, ceļi un ceļmalas (K.5.), dzelzceļi (K.6.), citas transporta un komunikāciju trases (K.7.), utml., kas dotā darba ietvaros netika sīkāk aprakstītas.

1.6. PARKI UN APSTĀDĪJUMI (J.)

Pilsētu parki un skvēri (J.3.) ir dažādas platības un rakstura apstādījumu teritorijas starp apbūvi, dzīvojamajās un saimnieciskajās zonās. Biotopu kartē (2. pielikums) izdalīts skvērs pie Spilves lidostas ēkām (poligons J.3).

Pilsētu parki un skvēri var būt ļoti nozīmīgi bioloģiskās daudzveidības uzturēšanai. Rīgas pilsētas Vides departamenta dižkoku datu bāzē teritorijā uzrādīti 12 dižkoki vai retie un savdabīgie koki, kas visi atrodas Kleistos, Rātsupītes ielā 1, pie LU Biomedicīnas Pētījumu un studiju centra, LU Mikrobioloģijas un virusoloģijas institūta teritorijā. Šeit apzināti 2 valsts nozīmes dižkoki, 4 vietējas nozīmes dižkoki, 4 potenciāli dižkoki un 2 retas sugas koki (4. pielikums). Projektējamās trases I.B variants iet gar šo zemes gabalu un dižkoku atrašanās vieta ir atsevišķi saskaņojama ar izbūves projektu.

Kapsētas (J.4.) - izpētes teritorijā atrodas Lāčupes kapi.

Alejas un koku rindas (J.5.) - pārsvarā tās veido liepas, ozoli, bērzi un papeles ceļu un ielu malu apstādījumos, kā arī atsevišķas koku rindas gar grāvjiem, dzelzceļiem (piem. gar Hapaka grāvi un gar dzelzceļu poligonā K.-11).

Ģimenes dārziņi (Latvijas biotopu klasifikatorā atsevišķi neaizdalīta kategorija) - poligoni I.11. – līdz I.11-19 ir teritorijas, kas ietver gan *Parku un apstādījumu (J.)*, gan *Tīrumu un dārzu (I.)* pazīmes. Ģimenes dārziņi ir uz līguma laiku ģimenes vajadzībām ierīkots dārzs ar vai bez īslaicīgas lietošanas būvēm (Rīgas pilsētas attīstības plāns), kuros audzē galvenokārt dažādus sakņaugus, garšaugus, ogulājus, augļukokus, dekoratīvos augus. Šīs teritorijas pilda noteiktas rekreatīvās un sociālās funkcijas, vienlaikus kalpojot par nozīmīgām dzīvotnēm putnu un bezmugurkaulnieku sugām; dažkārt kļūst par dārbēgļu vai invazīvo sugu izplatīšanās centriem.

1.7. PILSĒTU UN APDZĪVOTU VIETU APBŪVE (L.)

Ietilpst dažādas Rīgas pilsētas apbūves zonas: rūpnieciskās, saimnieciskās, dzīvojamās: poligoni L.9 līdz L.42. Ar projektējamās maģistrāles ietekmes zonu robežojas ar Kleistu un Ilģuciema apbūvi, trases I.B variants šķērso vairākus jaunizveidotos ciematus poligonos L-20, L-21.

1.8. MĀKSĪGAS ŪDENSTILPES UN REGULĒTAS ŪDENSTECES (M.)

Izpētes teritorijā atrodas meliorācijas un susināšanas vajadzībām ierīkotie **grāvji** (M.5.). Īpaši nozīmīgi un ievērojami ir teritorijā esošie Hapaka un Spilves grāvji. Meliorācijas Grāvju sistēmas veidotas gan lauksaimniecības, gan mežu nosusināšanas vajadzībā.

Ziemeļu koridora būvniecības ietekmes zonā izdalītie biotopi¹ un bioloģiskajai daudzveidībai nozīmīgākās teritorijas

Biotopa kods, biotopa nosaukums		Atrašanās vieta vai poligona Nr.	Tiesiskā aizsardzība*	Bioloģiski nozīmīgākās teritorijas	Konstatētās dabas vērtības
D.	UPES				
	UPES	Poligonā Nr. F.1.1. - 46		Lāčupīte	
E.	PĻAVAS				
E.1.	SAUSAS PĻAVAS	Fragmenti poligonā K.1.-6, lauces mežu masīvos			
E.2.	MĒRENI MITRAS PĻAVAS				
E.2.2.	Atmatu pļavas	Spilves lidlaukā	ES „Mēreni mitras pļavas, 6510”		teritorijai pilsētas robežās bagātīgas jumstiņu gladiolu audzes, dzegužpirkstīšu dzīvotne
E.3.	MITRAS PĻAVAS	fragmentāri Spilves lidlaukā			
E.5.	RUDERALIZĒTAS PĻAVAS	fragmentāri izklaidus			
F.	MEŽI				
F.1.	SAUSIEŅU MEŽI				
F.1.1.	Priežu sausieņu meži F.1.1.2. Priežu mētrāji F.1.1.2. Priežu lāns	Bolderājas mežu masīvs	vidēji reprezentatīvi ES „Mežainas jūrmalas kāpas, 2180”	Mežaudzes struktūra, potenciāla dzīvotne vairākām retām un īpaši aizsargājamām sugām	
		Kleistu mežu masīvs			
F.1.8.	Jauktu koku gārša	Bolderājas un Kleistu mežu masīvos			
F.2.	SLAPJIE MEŽI	F.2.4. -			
F.2.4.	Melnalkšņu slapjie meži	fragmentāri nelielas platības mežu masīvos	vāji reprezentatīvi atbilst ES „Melnalkšņu staigņāji 9080*”	Lāčupītes krastos	Potenciāli, vidēji reprezentatīvi, mežaudzes struktūra
F.6.	KRŪMĀJI	Izklaidus visā teritorijā			
I.	TĪRUMI UN DĀRZI				
	ĢIMENES DĀRZIŅI	I.11. -			
J.	PARKI UN APSTĀDĪJUMI				
J.3.	PILSĒTU PARKI UN SKVĒRI	J.-1			
J.4.	KAPSĒTAS	Lāčupes kapi			
J.5.	ALEJAS UN KOKU RINDAS	Gar ceļiem, grāvjiem			
K.	RUDERĀLI BIOTOPI				
K.1.	ATMATAS	K.1. -			
K.2.	NEZĀLIENES	iekļautas K.1. -			
K.5.	CEĻI UN CEĻMALAS	iekļauts K.1. -			

1. tabulas turpinājums.

K.6.	DZELZCEĻI	iekļauts K.1.-			
L.	PILSĒTU UN APDZĪVOTU VIETU APBŪVE				
L.1.	PILSĒTU DZĪVOJAMĀ APBŪVE	L.-			
L.3.	RŪPNĪCAS UN CITAS SAIMNIECISKĀS BŪVES	iekļauts L.-			
M.	MĀKSLĪGAS ŪDENSTILPES UN REGULĒTAS ŪDENSTECES				
M.4.	REGULĒTI UPJU POSMI	Lāčupītes posmi			
		Rātsupīte (Hapaka grāvis)			
M.5.	GRĀVJI				

¹ Latvijas biotopi. Klasifikators. I., Kabucis, 2001.,

Izmantotie saīsinājumi:

ES – Eiropā īpaši aizsargājami biotopi, kods; *- prioritārais biotops

2. TERITORIJĀ KONSTATĒTO ĪPAŠI AIZSARGĀJAMO AUGU SUGU VISPĀRĪGS APRAKSTS

Īpaši aizsargājamo sugu tiesisko aizsardzību Latvijā nodrošina LR MK 2000.14.11. noteikumi Nr. 396. „Par īpaši aizsargājamo un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu” ar labojumiem 27.07.2004. Latvijas Sarkanās grāmatas kategorijas raksturo sugu apdraudētības un retuma līmeni Latvijā, bet nekalpo kā likumdevējs.

Izpētes teritorijā konstatētas 3 īpaši aizsargājamās augu sugas (2.tabula): **jumstiņu gladiola** (Latvijas Sarkanās grāmatas 3. kategorija: retās sugas, kuras sastopamas nelielā skaitā vai specifiskās vietās), **stāvlapu dzegužpirkstīte** un **plāvas silpurene** (Latvijas Sarkanās grāmatas 4. kategorija: maz pazīstamas vai nepietiekami izpētītas sugas, bieži komerciāli apdraudētas). Jumstiņu gladiolai pieļaujama mikroliegumu veidošana (MK noteikumi Nr. 45.). Ticama ir gada staipekņa augšana izpētes teritorijas mežu masīvos un dažu citu sugu orhideju (piem. Baltijas dzegužpirkstītes) sastapšana Spilves pļavu vai grāvju malās. Visas šīs pieminētās sugas ir ierakstītas Igaunijas, Lietuvas un Baltijas jūras reģiona Sarkanajā grāmatā. Aizliegta šo augu ieguve un tirdzniecība (Latvijas Sarkanā grāmata, 3. sējums).

Transporta koridora izbūves ietekmes zonā atrodas jumstiņu gladiolas un stāvlapu dzegužpirkstītes atradnes Spilves pļavās. Konstatētā pļavas silpurenes atradne meža laucē netālu no poligona I.11-5 (pie Lāčupes kapiem) atrodas pietiekami tālu no plānotās darbības vietas un netiks traucēta maģistrāles izbūves dēļ.

2. tabula.

Īpaši aizsargājamās augu sugas Ziemeļu koridora būvniecības ietekmes zonā

	Sugas latviskais nosaukums	Sugas latīniskais nosaukums	SG	ĪAS	BK	MIK	Polig. Nr.
1.	Jumstiņu gladiola	<i>Gladiolus imbricatus</i> L.	3	+		+	E.2.-1, E.2.-2 (GI)
2.	Stāvlapu dzegužpirkstīte	<i>Dactylorhiza incarnata</i> (L.) Soo	4	+			E.2.-2
3.	Plāvas silpurene	<i>Pulsatilla pratensis</i> (L.) Mill.	4	+			F.1.1-40
Potenciāli iespējamās atradnes, bet 2007.g. apsekojumos nav konstatētas							
4.	Baltijas dzegužpirkstīte	<i>Dactylorhiza baltica</i> (Klinge) N.I.O.	4	+			
5.	Gada staipeknis	<i>Lycopodium annotinum</i> L.	4	+	+		
Ierakstītas Baltijas jūras reģiona Sarkanajā grāmatā							
6.	Purva dzeguzene	<i>Epipactis palustris</i>					E.2.-2
7.	Tumšsarkanā dzeguzene	<i>Epipactis atrorubens</i>					F.1.1.-4

Saīsinājumi:

SG – Latvijas sarkanās grāmata, kategorija

ĪAS – MK noteikumi Nr. 396.

BK – Bernes konvencijas suga

MIK – sugai iespējams dibināt mikroliegumu

Jumstiņu gladiolas *Gladiolus imbricatus* sugas eksemplāri sastopami skrajās grupās mēreni mitrās, mitrās pļavās Spilvas lidlauka malā un zālājā starp dzelzceļu un Hapaka grāvi. Precizējot dabas pamatni Rīgas attīstības plāna vajadzībām atradne Spilves lidlaukā tika izdalīta kā potenciāla mikrolieguma veidošanai, sagatavota nepieciešamā dokumentācija (1. pielikums). Jumstiņu gladiola Latvijā sasniedz areāla rietumu robežu, to dabiskie biotopi saistīti ar mitrām palieņu un ārpusalieņu pļavām, krūmājiem, retāk - mēreni mitrām pļavām, kādas ir konkrētajās atradnēs. Šādas pļavas ir piemērotas gan putnu un bezmugurkaulnieku sugām, gan vairākām citām dekoratīvām un aizsargājamām augu sugām. Var atzīmēt, ka šī suga Latvijā pirmoreiz konstatēta tieši Rīgā, pie Daugavas un Ķīšezera 1870.-1872.g.(Хорология ..., 1980). Rīgas pilsētas teritorijā ir konstatētas vairākas jumstiņu gladiolas audzes, lielākās no tām – Jaunciema dabas liegumā, vairākās citās vietās pilsētā sastopami atsevišķi tās eksemplāri.

9. att. Gladiolas Spilves lidlauka teritorijā poligonā E.2.-2 (foto: I.Silamiķele)

10. att. Jumstiņu gladiolas atradne poligonā E.2.-1 (foto: I.Silamiķele)

Stāvlapu dzegužpirkstīte *Dactylorhiza incarnata* aug kā atsevišķi eksemplāri vai grupas visbiežāk mēreni mitrās, purvainās un palieņu pļavās, zāļu purvos, krūmājos un grāvmalās. Apsekotajā teritorijā iespējama arī līdzīgos apstākļos augošu Baltijas dzegužkurpītes *Dactylorhiza Baltica* un plankumainās dzegužpirkstītes *Dactylorhiza maculata* kā arī citu, retāku sugu orhideju sastopamība. Piemērotos biotopos dzegužpirkstītes Latvijā sastopamas diezgan bieži visā valstī. Eiropā plaši izplatīta (neiekļaujot vien galējos rietumus, dienvidus un ziemeļus) suga, sastopama arī dažviet Āzijā. Visas orhideju dzimtas sugas Latvijā tiek aizsargātas arī to dekorativitātes dēļ. Dzegužpirkstītes ir daudzgadīgi, nelieli (ga 15-30 cm) orhideju dzimtas lakstaugi. Lapas, atkarībā no sugas ar vai bez plankumiem. Ziedi sakartoti sugām raksturīgā vārpā. Zied no maija beigām līdz jūlija vidum.

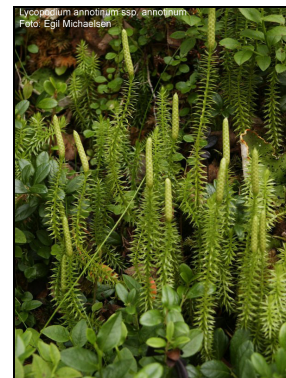
11. att. Stāvlapu dzegužpirkstīte (foto no interneta resursiem)

Pļavas silpurene *Pulsatilla pratensis* ir daudzgadīgs, neliels (ga 10-40 cm) gundegu dzimtas lakstaugš, aug mežos, mežmalās, sausās kāpās un to nogāzēs, nenaslēgtās augu sabiedrībās, kāpu pļavās un smiltāju augu sabiedrībās. Zied agrā pavasarī, lapām plaukstot ar vienu nokarenu ziedu. Dekoratīva suga. Latvijā izplatīta nevienmērīgi: diezgan bieži sastopama Piejūras zemienē, pārējā teritorijā diezgan reti. Kopumā vairāk Rietumlatvijā un Rīgas apkārtnē. Piemērotākie biotopi - skrajās grupas piejūras un kontinentālās kāpās, sausos priežu mežos, smilšainās nogāzēs. Latvijā tuvojas areāla austrumu robežai.

12. att. Pļavas silpurene
(foto no interneta resursiem)

Gada staipeknis *Lycopodium annotinum* ir mūžzaļš staipekņu dzimtas augs ar garu (līdz 2 m), gulošu, sakņojošos stublāju un stāviem (ga 10-15 cm) zariem. Sporas nogatavojas jūlijā, augustā. Plaši izplatīts Eirāzijas un Ziemeļamerikas mežu joslā, Latvijā sastopams diezgan bieži visā valstī skujkoku un lapukoku mežos, izcirtumos, mežmalās. Suga saudzējama tās ilgā attīstības cikla dēļ (līdz 20 gadiem), ārstniecības augs, bieži tiek izplūkts izmantošanai augu kompozīcijās. Parasti veido dažāda lieluma klājeniskas audzes. Iekļauts LR MK noteikumos Nr. 396. “Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu” II. pielikumā par ierobežoti izmantojamām īpaši aizsargājamām sugām.

13. att. Gada staipeknis
(foto no interneta resursiem)

3. TUVĀKĀS ĪPAŠI AIZSARGĀJAMĀS DABAS TERITORIJAS

Plānotās darbības ietekmes zona tieši nešķērso Latvijas tiesību aktos noteiktās īpaši aizsargājamās dabas teritorijas. Ietekmes zonai tuvākā īpaši aizsargājamā dabas teritorijas ir dabas liegums **“Krēmeri”**, kas atrodas Rīgas pilsētas Kurzemes rajonā, Daugavas kreisajā krastā. Z-R no izpētes teritorijas, Lielupes kreisajā krastā atrodas dabas parks **“Piejūra”** un tajā iekļautais dabas liegums **“Vakarbulļi”**.

Dabas liegums **“Krēmeri”** nodibināts 1993. gadā kā vietējas nozīmes dabas liegums ar mērķi saglabāt un aizsargāt putniem nozīmīgu ligzdošanas vietu Rīgas pilsētā. 1999. gadā liegumam piešķirts valsts nozīmes lieguma statuss. Dabas lieguma teritorija ir 15 ha. SIA **“Grupa 93”** 2006. gadā izstrādāja dabas liegumam dabas aizsardzības plānu 2007.-2016. gadam (www.dap.gov.lv).

Dabas liegums **“Vakarbulļi”** atrodas Daugavgrīvas salas dienvidrietumu malā, dibināts 1993. gadā 58 ha platībā kas aizņem Lielupes un Bulļupes pārplūstošo zemāk līdzenumu, sastopams zemeņu āboliņš, jūrmalas armērija, purva pienene u.c. Galvenās dabas vērtības ir palieņu pļavas Bulļupes un Lielupes piekrastē, savdabīgie biotopi ar retajām sugām.

SECINĀJUMI:

1. Ziemeļu koridora (transporta maģistrāles) 3. posma ietekmes zonā izdalītas 8 biotopu veidi. Lielākās platības aizņem neapsaimniekotas lauksaimniecības zemju atmatas dažādās aizaugšanas stadijās un priežu sausieņu meži.
2. Ziemeļu koridora 3. posms šķērso galvenokārt lauksaimniecībā izmantojamās zemes – atmatas.
3. Bioloģiski vērtīgākie no augu sugu un biotopu veida viedokļa ir Ziemeļu transporta maģistrāles 3. posma ietekmes zonā izdalītie divi Latvijā un Eiropā īpaši aizsargājami biotopu veidi:
 - Mežainas jūrmalas kāpas (Natura 2000 kods 2180)
 - Mēreni mitras pļavas (Natura 2000 kods 6510)
4. Ziemeļu transporta koridora izbūves tuvumā konstatētas 2 īpaši aizsargājamās augu sugas: jumstiņu gladiola *Gladiolus imbricatus*, stāvlapu dzegužpirkstīte *Dactylorchiza incarnata*.

Potenciāli augsti ticama ir pļavas silpures *Pulsatilla pratensis* un gada staipekņa *Lycopodium annotinum* atradņu esamība Kleistu un Bolderājas mežu masīvos, kā arī dzegužpirkstīšu *Dactylorchiza sp.* plašāka sastopamība.

Jumstiņu gladiolas audzes ir nozīmīgas bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai Rīgas pilsētā; atbilstoši MK noteikumiem Nr. 45., 2001.01.30., populācijas kvalitāte atbilst nosacījumiem, lai atradnē veidotu mikroliegumu. Rīgas Domes vides departamentam 2004. gadā iesniegts mikrolieguma pieteikums (1. pielikums)
5. Pļavas Spilves lidlaukā saglabājamās kā dabas pamatnes teritorija, to apsaimniekošanai nepieciešama regulāra pļaušana vasaras otrajā pusē (ne retāk kā reizi divos-trijos gados) un pārkrūmošanās ierobežošana, kā arī atkritumu izvākšana.
6. Lielākas iespējas saglabāt esošās dabas vērtības Rīgas pilsētas Kurzemes priekšpilsētā (ja izbūves gaitā netiek iznīcinātas jumstiņu gladiolas audzes Spilves lidlauka rietumu malā) ir Ziemeļu koridora izbūvei izvēloties 1 A – 1 B maršruta variantu.
7. Ja teritoriju apdzīvo kādas īpaši aizsargājamās augu sugas populācija, kura šī pētījumu laikā netika konstatēta, var pieņemt, ka tad šādas populācijas nozīmīgums konkrētas sugas aizsardzībai Latvijas mērogā ir niecīgs.

IZMANTOTĀ LITERATŪRA

- Āboliņa A. 2001. Latvijas sūnu saraksts. Latvijas veģetācija, Nr. 3, LU ĢZZF Bioģeogrāfijas laboratorija, Rīga, 47. – 85. lpp.
- Kabucis I. 2004. Biotopu rokasgrāmata, Rīga, 160.lpp.
- Kabucis I. 2001. Latvijas biotopi. Klasifikators. Rīga, 96. lpp.
- Latvijas Sarkanā grāmata. 2003. 3.sējums, Vaskulārie augi. Rīga, 691. lpp.
- Хорология флоры Латвийской ССР. Редкие виды растений II. группы охраны. 1980. Рига, Зинатне, 104 стр.

Tiesību akti

- LR MK 2000.14.11. (grozījumi 27.07.2004.) noteikumi Nr. 396. “Par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu”.
- LR MK 2000.05.12. (grozījumi 25.01.2005.) noteikumi Nr. 421. “Noteikumi par īpaši aizsargājamo biotopu veidu sarakstu”.
- LR MK 30.01.2001. noteikumi Nr. 45. „Mikroliegumu izveidošanas, aizsardzības un apsaimniekošanas noteikumi”.
- Bernes konvencija, 1979.

Nepublicētā literatūra

- Rīgas attīstības programma 2006.-2012.gadam.
- Rīgas attīstības plāns 2006.-2018. gadam.
- Instrukcija īpaši aizsargājamo teritoriju apsekošanai. 2001, DARUDEC, LDF, LOB, LVA, Rīga, 55 lpp.
- Rīgas ilgtermiņa attīstības stratēģija līdz 2025. gadam/
- Mikroliegumu izveidošana Rīgas pilsētā: īpaši aizsargājamo augu sugu un biotopu izpēte, 2006.SIA “TOP VIDE” projekta atskaite

Interneta resursi

- www.dap.gov.lv
- www.ldf.lv
- www.lva.gov.lv/daba/lat/biodiv/invazivas_sugas.htm
- www.latvijasdaba.lv
- <http://latvijas.daba.lv>

Bioloģiskās daudzveidības inventarizācija
Ziemeļu transporta koridora
3. un 4. posma būvniecības teritorijā TEN-T projekta
(PVS ID 1407) ietvaros
4. daļa.

P Ā R S K A T S

biotopu un veģetācijas inventarizācija
Ziemeļu koridora būvniecības
4. posma teritorijā

Pasūtītājs: Rīgas Domes Pilsētas attīstības departaments
iepirkuma identifikācijas Nr. **RD PAP 2007/112**

Izpildītājs: Inese Silamiķele

Rīga, 2007

SATURS	lpp.
IEVADS.....	3
KOPSAVILKUMS	4
1.TERITORIJAS BIOTOPU RAKSTUROJUMS	5
1.1. Stāvoši ūdeņi (C.)	5
1.2. Pļavas (E.)	6
1.3. Meži (F.)	6
1.4. Purvi (G.)	8
1.5. Ruderāli biotopi (K.)	8
1.6. Tīrumi un dārzi (I.)	9
1.7. Pilsētu un apdzīvotu vietu apbūve (L.)	10
1.8. Mākslīgas ūdenstilpes un regulētas ūdensteces (M.)	10
2. TUVĀKĀS ĪPAŠI AIZSARGĀJAMĀS DABAS TERITORIJAS	12
SECINĀJUMI	14
IZMANTOTĀ LITERATŪRA	15
<i>PIELIKUMI</i>	
1. pielikums. Ziemeļu maģistrāles 4. posma un tās tuvākās apkārtnes biotopi	
2. pielikums. Tekstā minētās augu sugas un to latīniskie nosaukumi.	

IEVADS

Rīgas pilsētā plānotais Ziemeļu transporta koridora 4. posms iet no Rīgas pilsētas robežas ar Babītes pagastu līdz Rīgas apvedceļam A5.

Lai noteiktu transporta koridora un tā būvniecības procesa ietekmi uz dabas vērtībām Rīgā, nepieciešams novērtēt maģistrāles būvniecības un lietošanas radītās ietekmes uz apkārtējo vidi, to skaitā - biotopiem. Rīgas pilsētas attīstības stratēģija līdz 2025 gadam paredz saglabāt bioloģisko daudzveidību Rīgā (U14.14., 3. pielikums). Viens no bioloģiskās daudzveidības rādītājiem ir biotopu kvalitāte un tipiskums, veģetācijas struktūra, reto un aizsargājamo augu sugu klātbūtne.

Darba uzdevumi:

1. Biotopu un vaskulāro augu sugu izplatības inventarizācija un vērtēšana 2007. gada pavasara un vasaras sezonā, izdalot biotopus atbilstoši Latvijas biotopu klasifikatoram (2001., LDF, Rīga), kā arī Eiropas Savienībā un Latvijā īpaši aizsargājamus biotopus un augu sugu atradnes un apsekojot teritoriju 6 reizes;
2. Plānotās automaģistrāles 4.posma būvniecības teritorijas apkārtnes mežos konstatēto dabisko meža biotopu (DMB) vai potenciālo dabisko meža biotopu (PDMB) atbilstības novērtēšana šo meža biotopu kritērijiem un informācijas sniegšana par meža biotopiem, kuri līdz šim nav ietverti meža reģistrā, bet inventarizācijas laikā atbilst DMB vai PDMB kritērijiem;
3. Plānotās automaģistrāles 4.posma būvniecības un tās apkārtnes teritorijas vienlaidus biotopu kartes M 1:10000 sagatavošana, tajā norādot Latvijā un Eiropas Savienībā aizsargājamus biotopus un augu atradnes;
4. Pārskata sagatavošana par Rīgas Ziemeļu transporta koridora 4. posma būvniecības un tās apkārtnes teritorijas biotopiem un veģetāciju, tajā sniedzot informāciju par nacionālās un Eiropas nozīmes biotopiem un augu sugu atradnēm.

Paredzētās darbības teritorijas apkārtnes raksturojums veikts domājamajā ietekmes zonā, kas darba izstrādē pieņemta par apmēram 1 km platu, potenciālo maģistrāli ieskaujošu joslu.

Sagatavota biotopu ģeneralizēta pārskata karte plānotās darbības – Ziemeļu transporta koridora 4. posma izbūves vietas (1.att.) un tās tuvākās apkārtnes raksturošanai. Biotopu klasifikācija veikta pamatojoties uz I.Kabuča redakcijā sastādīto Latvijas biotopu klasifikatoru (Kabucis red., 2001). Eiropas nozīmes biotopi vērtēti un izdalīti vadoties no „Biotopu rokasgrāmata. Eiropas Savienības aizsargājamie biotopi Latvijā” (Kabucis red., 2004), iekavās aiz biotopa nosaukuma norādot biotopa kodu. Atzīmēti biotopu poligoni, kuru platības pārsniedz 0,5 ha, bioloģiskajai daudzveidībai nozīmīgākās teritorijas. Teksta izklāstā sīkāk raksturoti konstatētie un īpaši aizsargājamie biotopi, dominējošās un īpaši aizsargājamās augu sugas, norādītas iespējamās vietas, kur plānotā maģistrāle varētu potenciāli negatīvi ietekmēt dabas vērtības. Sīkāk netiek analizētas pakārtoto līmeņu biotopu kategorijas, kā arī virkne tādu antropogēnas izcelsmes biotopu kā ceļi (K.5.), elektropārvades līniju trases (K.7.1.), ceļmalas (K.5.1.), cauruļvadu un kabeļu trases (K.7.2.) utml., netiek precīzi kartētas jaunapbūvētās platības.

Izsaku pateicību Annai Mežakai par konsultācijām mežu biotopu novērtēšanā un Ingai Rasai par palīdzību kartogrāfiskā materiāla sagatavošanā.

KOPASAVILKUMS

Darba uzdevuma veikšanai 2006. gada pavasara – vasaras sezonās teritorijā atkārtoti apsekoti sauszemes biotopi – zālāji, pļavas un meži; vispārīgi novērtētas izplatītākās un dominējošās augu sugas, to pārstāvētie veģetācijas tipi, meklētas īpaši aizsargājamo sugu atradnes. Biotopu novērtējums dots gan izmantojot jauniegūtos datus, gan esošo informāciju, kas ietverta Rīgas pilsētas attīstības plānā 2006.-2018.g., dabas aizsardzības plāniem dabas parkam „Beberbeķi”, dabas liegumam “Vakarbulli”, literatūras ziņas.

Darba galvenie rezultāti apkopoti secinājumos. Sagatavotas atbilstoša datus apkopojošā tabulas, kurā dots izpētes teritorijā galveno sastopamo biotopu veidu saraksts, norādot bioloģiskajai daudzveidībai nozīmīgākās teritorijas.

Biotopu sastopamības un izplatības pārskatam izveidota ģeneralizēta karte. Kartogrāfiskais materiāls sagatavots izmantojot programmatūru MicroStation V8, par pamatu ņemot Rīgas pilsētas domes attīstības departamenta piedāvātos ortofoto uzņēmumus.

Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamās sugas un biotopi norādīti Eiropas Kopienas 1992. gada 21. maija direktīvā „Par dabīgo biotopu, savvaļas augu un dzīvnieku sugu aizsardzību” 94/93/EEC. MK noteikumi Nr. 421., 05.12.2000. “Noteikumi par īpaši aizsargājamo biotopu veidu sarakstu”, grozījumi 25.01.2005., nosaka biotopu sarakstu, kurā iekļauti apdraudēti vai reti biotopi.

Paredzētās darbības teritorija atrodas pilsētvidē, šķērso dažādā pakāpē ruderalizētus un antropogēni stipri ietekmēti (pārveidoti) biotopi. I.a. variantā daļēji tā iet pa maģistrāli A10.; II.a. variantā tiks šķērsotas galvenokārt bijušās lauksaimniecības zemes (atmatas), III.a. variants iet skarot Priedaines-Bolderājas mežu masīvu. Bioloģiski nozīmīgākie biotopi atrodas mežainajās kāpās Priedaines – Bolderājas mežos, kas vidēji reprezentatīvi atbilst Latvijā un Eiropā īpaši aizsargājamam biotopam “Mežainas jūrmalas kāpas” (2180) un kuru bioloģiskā, ekoloģiskā un ainaviskā vērtība palielināsies pieaugot mežaudzes vecumam. Mežu inventarizācijas laikā netika konstatēti līdz šim meža reģistros neietverti dabisko meža biotopi (DMB) vai potenciāli dabiskie mežu biotopi (PDMB).

Ārpus īpaši aizsargājamām dabas teritorijām (dabas parka „Beberbeķi”) netika konstatētas īpaši aizsargājamās augu sugas, kas iekļautas MK noteikumos par īpaši aizsargājamām augu sugām vai Latvijas Sarkanajā grāmatā. Potenciāli iespējamākā ir gada staipekņa *Lycopodium annotinum* (Latvijas Sarkanās grāmatas 4. kategorija) un pļavas silpurenes *Pulsatilla pratensis* (Latvijas Sarkanās grāmatas 4. kategorija) esamība mežu masīvos; mitrākas mežmalas, krūmāji un grāvji var būt piemēroti dzegužpirststīēm (Latvijas Sarkanās grāmatas 4. kategorija).

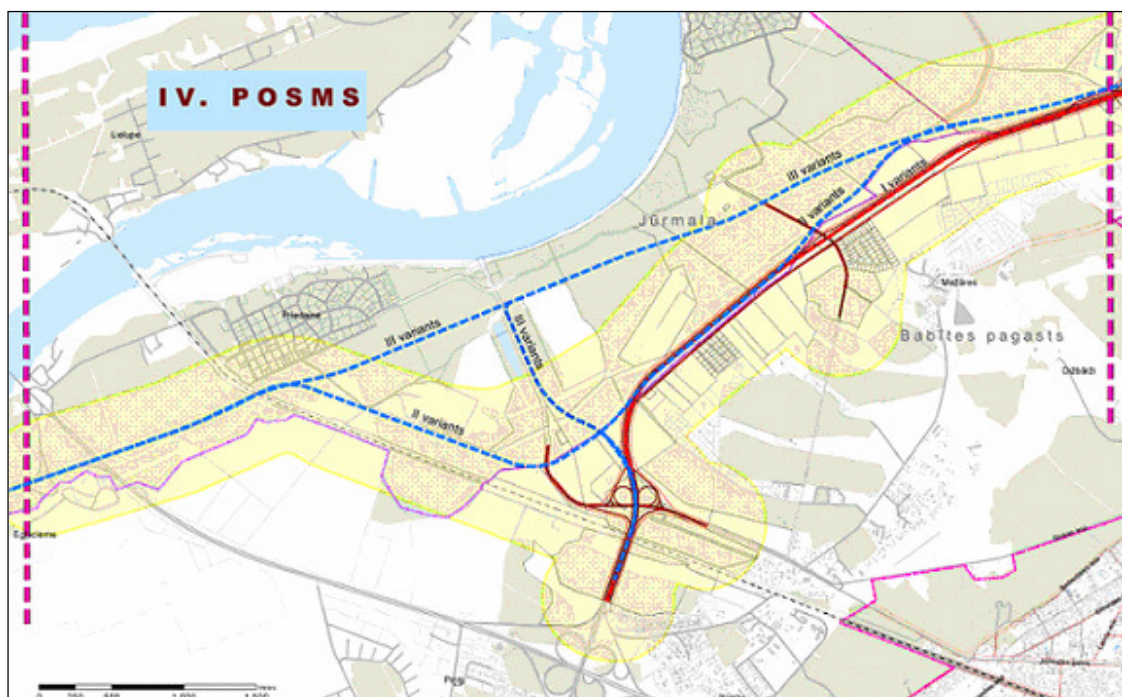
Teritorijā izplatās invazīvās sugas: Kanādas zeltgalvīte (aizaugošās atmatās), vārpainā korinte (mežos pamežā) un krokainā roze (plaša audze joslā starp Rīgas - Jūrmalas šoseju un priežu mežu Priedainē).

Priežu mežu masīvu saglabāšanai nav pieļaujama III. maršruta varianta izvēle.

1. TERITORIJAS BIOTOPU RAKSTUROJUMS

Teritorijas floras un veģetācijas raksturu nosaka tā atrašanās Piejūras ģeobotāniskajā rajonā un Rīgas pilsētā (1.att.). Vides apstākļus nosaka gan ievērojamā tiešā un netiešā antropogēnā ietekme, gan pilsētas, piepilsētas un piejūras mikroklimatiskās īpatnības. Biotopu floru pamatā veido biotopiem raksturīgas un visā valstī plaši izplatītas augu sugas.

Izpētes teritorijas pamatā pārstāvētas 3 biotopu grupas – priežu sausieņu meži, lauksaimniecības zemju atmatas, pilsētu un apdzīvotu vietu apbūve. Pie biotopu veidu apraksta norādīti pārskata kartē (1. pielikums) atlikto poligonu numuri.

1. att. Ziemeļu transporta maģistrāle 4. posms (Ziemeļu transporta koridora 3. un 4. posma būvniecības teritorijā, TEN-T projekts)

1.1. STĀVOŠI ŪDEŅI (C.)

Teritorijā atrodas daži nelieli **piemājas dīķi (C.6.)**, kuri pārskata kartē nelielo izmēru dēļ nav atzīmēti.

1.2. PĻAVAS (E.)

Teritorijā nav sastopamas tipiskas dabiskās pļavas. Atsevišķi zālāju fragmenti, pēc zālāju apsaimniekošanas pārtraukšanas, bagātinās ar sugām veidojot pusdabisku pļavu biotopus. Pļavas ir ekosistēmas, kurās augu segu veido daudzgadīgi, galvenokārt mezofītiski lakstaugi. Veģetācijas struktūra veidojas ilgā laika posmā galvenokārt regulāras ganīšanas un pļaušanas ietekmē, tādēļ pļavu pastāvēšana pilnībā atkarīga no cilvēka.

Plānotās darbības ietekmes zonā var izdalīt tikai atsevišķus nelielus **mēreni mitru** (E.2.) pļavu platību poligonus (E.2.-1), kuru botāniskā vērtība nav augstu vērtējama. Zālājā raksturu nosaka smilgas, pļavas skarene, ciņu smilga; ieplakā gar grāvi veidojas komplekss ar **mitru pļavu** (E.3.) augu sabiedrībām ar parasto vīgriezi. Pļavas ZR malā ieviesušās Latvijā par invazīvām atzīstamās puķu spriganes (www.lva.gov.lv/daba/lat/biodiv/invazivas_sugas.htm). Notiek pļavas aizaugšana ar krūmājiem - bērziem un vītoliem.

Sausas pļavas (E.1.) sastopamas ļoti nelielās platībās galvenokārt kā joslas gar mežmalām, ceļiem, vai kā klājākas lauces mežos, pauguru nogāzēs. Raksturīgākās augu sabiedrības veidojas ar aitu auzeni, šaurlapu skareni, kodīgo laimiņu.

Ruderalizētās pļavas (E.5.) parasti dominē viena suga, piem. parastais suņuburkšķis, podagras gārša. Izpētes teritorijā nebūtiski pārstāvētas zālāju kompleksos.

Biotopu pārskata kartē (1. pielikums) sausu, mitru vai ruderalizētu pļavu biotopu poligoni nav izdalīti.

1.3. MEŽI (F.)

Meži ir ekosistēmas visās tās attīstības stadijās, kurās dominē koki ar augstumu virs 7 m un kuru pašreizējā vai potenciālā vainagu projekcija ir vismaz 20% no mežaudzes aizņemtās platības (Rīgas pilsētas attīstības plāns).

Izpētes teritorijā pamatā izplatīti priežu **sausieņu mežu** (F.1.) biotopi uz nabadzīgām (oligotrofām) un vidēji bagātām (mezotrofām) smilts minerālaugsnēm - Rīgā un Pierīgā visbiežāk uz kāpām. Lielākās platības veido *priežu lāni*, atsevišķi nogabali atbilst *priežu siliem* un *priežu mētrājiem*. Piepilsētas apstākļos pieaugošās antropogēnās ietekmes dēļ, augu sabiedrību stabilitāte un pašatjaunošanās mežos bieži ir traucēta, eitrofikācijas rezultātā pastiprināti ieviešanas lapu koku un krūmu sugas, veidojas blīvi pameži, palielinās graudzāļu īpatsvars lakstaugu stāvā, samazinās sūnu un ķērpju stāva projektīvais segums. Priežu damaksnī (Rīgas-Jūrmalas autoceļa malā) raksturīgi sīkkrūmi: mellenes, mazāk – brūklenes, virši; tomēr vietām lakstaugu stāvu pārmāc podagras gārša un parastā ērgļpappe. No sūnām plašākos pārklājumus veido Šrēbera rūsaīne, spīdīgā stāvaine. Rīgas – Jūrmalas autoceļa malā, kontaktjoslā ar mežu (poligonu F.1.1.-2) izveidojusies invazīvās krokainās rozēs audze.

Reljefa īpatnību dēļ, kāpām mijoties ar mitrākām starpkāpu ieplakām, Pierīgas meži ir mozaīkveida - sauso priežu meži ietver bagātāku un mitrāku augtņu mežu tipus. Uz periodiski pārmitrām augsnēm nelielās platībās sastopami **melnalkšņu slapjie meži**

(F.2.4.). Melnalkšņu dumbrājā poligonā F.2.4.-1, kokaudzē dominē melnalksnis, zemsedzē - izplestā ēnsmilga, pļavas bitene, sievpaparde.

Atsevišķi mežu nogabali ir susināti (mežu augšanas apstākļu tipi – āreņi, kūdreņi).

Transporta maģistrāles III.a varianta ietekmes zona skar Priedaines mežu masīvu, kas pāriet Bolderājas kāpas mežos. Pārsvarā, tie ir jauni vai vidēja vecuma priežu meži. Bioloģiski veci vai lielu dimensiju koki sastopami reti. Lakstaugu stāvā plaši izplatītas mellenes, retāk brūklenes, virši, Eiropas septiņstarīte u.c. Lielākās dabas vērtības saistītas ar iekšzemes kāpām, kas atbilst Latvijā un Eiropas Savienībā īpaši aizsargājama biotopa „**Mežainas jūrmalas kāpas**” (Natura 2000 kods 2180) kategorijai. Iekšzemes kāpu mežā vērojama dažāda diametru priežu audzes, tomēr kopumā lielākās platības veido vidēja un jauna vecuma kokaudzes. Tikai šajā mežu daļā zemsedzē sastopami lielāki ķērpju (brīžragu, zvaigžņveida kladīnas) klājumi un plašāki brūklenāji.

Vides eitrofikācija, jo īpaši ceļu malās un apdzīvotu vietu tuvumā, veicina blīva lapu koku un krūmu pameža veidošanos un sausiem priežu mežiem neraksturīgu sugu (vārpainās korinte, smiltsērķšķa) izplatību visos apsekotajos mežu poligonos.

Jauktu koku šaurlapu ārenī, kas ietilpst F.1.1.-4 poligonā, atrasta viena dabisko mežu biotopu sūnu indikatorsuga parastā sprogaine *Uloa crispa* un ķērpju indikatorsuga rakstu ķērpis *Graphis scripta* (Ek et al. 2002).

Liela daļa teritorijas ir antropogēni ietekmēta – II. a variants iet gar atkritumu izgāztuvi K.3. Arī citviet teritorijā vērojami saimniecības atkritumi.

Priedaines – Bolderājas mežu masīva mežaudžu kompleksā sastopami arī nelielas platības ar **bērzu damaksnī**: kokaugi: āra bērzs; sīkkrūmi – mellenes; lakstaugi: meža zaķskābenes, avenes, podagras gārša; sūnu stāvā lielā spuraine, sausienes skrajlape.

Lai gan kopumā apskatītie priežu meži ir vienveidīgi, dominējošās pamežu un lakstaugu sugas veido dažkārt izteiktus mozaīkveida kompleksus. Poligonos F.1.1.-3 līdz F.1.-22 līdz ar priedi kokaudzes pirmajā stāvā sastopams āra bērzs, vietām ļoti blīvajā pamežā – trauklais krūklis, ozoli, kļavas, pīlādži; sūnu stāvs neizteikts, ar spīdīgo stāvaini, Šrēbera rūšaini, dažkārt ar purpura ragzobi, noras vijzobi. Sīkkrūmi – brūklenes, vistenes, ķērpju stāvs raksturīgs maztraucētākiem priežu sausieņu mežiem nogabaliem, kas sastopami salīdzinoši nelielās platībās. Cilvēka darbības mazāk skartos mežos (poligonoa Nr. F.1.1.-4) sugu daudzveidību papildina tumšsarkanā dzeguzene (suga iekļauta Baltijas jūras reģiona Sarkanajā grāmatā), brīnumainā vijolīte, uz koku stumbriem dominē ķērpis – *Lepraria incana*, vietām tie bagātīgi noauguši ar *Lepraria incana*. Priežu mežu biotopos sastopamas arī aitu auzene, izplastā ēnsmilga, liektā sariņsmilga, pļavas zeltenes, dzeloņainā ozolpaparde, velnarutku grābeklīte, maijpuķīte, meža zemenes; sūnas: ciprešu hipns, struplapu īsvācelīte u.c.

Apbūves platību (poligonu L.-6., L.-8, L.-9) tuvumā antropogēnā ietekme priežu mežos izpaužas kā sīkziedu spriganes un vārpainās korintes izplatība.

Kleistu-Bolderājas mežu masīvi 1018 ha kopplatībā ir vieni no lielākajiem mežu masīviem Rīgā (Rīgas attīstības programma). Atbilstoši definētajai izpratnei, Rīgas teritoriālpārveidojums nosaka, ka pilsētā ir saglabājami Kleistu meža parks un Bolderājas meža parks. Rīgas attīstības plānā 6.1.6. tiek noteikts, ka, lai nodrošinātu bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu, atsevišķiem pilsētas meža parku teritoriju nogabaliem

iespējams noteikt mikrolieguma statusu. Esošā mežu struktūra un stāvoklis neatbilst kritērijiem, lai tajos veidotu jaunus mikroliegumus vai izdalītu dabiskos mežu biotopus (DMB) augu sugu aizsardzībai. Mežaudzēm ir augsta potenciālā vērtība, kura pieaugs pieaugot mežaudzes vecumam.

Krūmāji (F.6.) lielākās platībās sastopami galvenokārt gar ūdenstecēm (meliorācijas grāvjiem), kā arī aizaugot pamestajām lauksaimniecības zemēm. Krūmājus veido galvenokārt kārkli, vītoli, bērzi, baltalkšņi.

1.4. PURVI (G.)

Izpētes teritorijā atrodas Slēperu purvs - **degradēts augstais (sūnu) purvs G.3.-G.4.** Purvs ir daļēji izstrādāts (norakts, G.4.), dabiskiem purvu biotopiem raksturīgā veģetācija (ar apaļlapu raseni) saglabājusies fragmentāri gar purva malām. Nenoraktajā daļā purva apauguma lakstaugu stāvā sastopamas mellenes, vaivariņi, virši; sūnu stāvā - sfagni, parastais dzegužlins.

1.5. RUDERĀLI BIOTOPI (K.)

Rudreāli biotopi ir izplatītākā biotopu grupa maģistrāles izbūves un ietekmes zonā. Rudreāli biotopi ir antropogēnas izcelsmes, veidojas cilvēka ietekmētās un uzturētās teritorijās, tajās liela loma parasti ir dažādām nezāļaugu un svešzemju sugām, dārzeņbēgļiem. Sastopami visā pētāmajā teritorijā; tās ir vairāk vai mazāk degradētas, dažkārt stipri piesārņotas un izbradātas teritorijas.

Šajā biotopu grupā ietilpst arī zālāji, kas veidojas pamestajās lauksaimniecības zemēs – **atmatas** (K.1.) un ir platības ziņa būtiski pārstāvēti. Lauksaimniecības zemju atmatas ir sugām nabadzīgas teritorijas, kuru veģetācijā dominē galvenokārt nezāļaugu sugas: parastā kamolzāle (2. att.), pļavas timotiņš, dziedniecības pienene, parasti bagātīgi sastopams parastais pelašķis, lielā smilga, jānīši, tīruma usne, lauku vībotne u.c.

2. att. Lauksaimniecības zemes atmata
pie Kapeniekiem (foto: I.Silamiķele)

Šādi biotopi parasti ir sugām nabadzīgi un vienveidīgi, tomēr, laika gaitā tajos fragmentāri ieviešas dabisko pļavu sugas uzlabojot zālāja struktūru un palielinot tā bioloģisko vērtību. Lielie bijušo lauksaimniecības zemju masīvi Rīgas pilsētas teritorijā ir nozīmīgas putnu dzīvotnes. Ilgstoši neapstrādātas, zālāju teritorijas degradējas pārkrūmojoties vai aizaugot ar slotiņu ciesu, niedrēm, tajās izplatās Latvijā par invazīvo atzītā kanādas zeltgalvīte (www.lva.gov.lv). Daļa atmatu platību tiek apbūvētas.

Lielākās viendabīgas vienkāršas atmatu platības atrodas abpus autoceļam A 10 (Rīgas-Jūrmalas šosejai). Veģetācijā dominē parastā kamolzāle, bieži sastopamas blīvās skābenes, mežā suņuburkšķis, tīrumu usnes; arī šeit ieviešas Kanādas zeltgalvīte. Meliorācijas grāvju malas apaugušas ar krūmājiem, bērziem. Grāvjos vērojama bebru darbība.

Jaunākās atmatās veģetācija ir nesalēgusies, bieži sastopams tīruma āboliņš, parastā vīrcle, dziedniecības pelašķis, skābenes, ložņu vārpata.

Atsevišķas zālāju platības tiek izmantotas zirgu ganībām (K.1.-1 poligonā pie Piņķiem, pie Beberbeķiem).

Nezālienes (K.2.) veidojas nesen pamestos un neapstrādātos tīrumi (piem. pamestajā tīrumā K.1.-2 poligona austrumu malā) un ir ar mainīgu un īpaši nestabilu sugu sastāvu. Izplatītākās nezālaugu sugas: parastā vībotne, tīruma usne, ārstniecības ziepju sakne, ložņu vārpata, u.c.. Nezālienes nelielās fragmentārās platībās sastopamas visā izpētes teritorijā gan pamesto tīrumu vietās, gan dažādas izcelsmes degradētās teritorijās, ceļu malās.

Izgāztuve (K.3.) ierīkota Priedainē.

Ruderāli biotopu veidi ir arī **ceļi un ceļmalas** (K.5.), **dzelzceļi** (K.6.), **citas transporta un komunikāciju trases** (K.7.), utml., kas dotā darba ietvaros sīkāk netiek apskatīti.

1.6. TĪRUMI UN DĀRZI (I.)

Bijušie tīrumi ir plašo lauksaimniecības zemju atmatu, šobrīd par ruderālajiem biotopiem (atmatus K.1.) atzīstamo platību izveidošanās pamats.

Teritorijā ir sastopami arī dārzi un **mazdārziņi** (I.11.). Ģimenes dārziņi ir Latvijas biotopu klasifikatorā atsevišķi neaizdalīta kategorija, kas veido teritorijas, kas ietver gan *Parku un apstādījumu (J.)*, gan *Tīrumu un dārzu (I.)* pazīmes. Ģimenes dārziņi ir uz līguma laiku ģimenes vajadzībām ierīkots dārzs ar vai bez īslaicīgas lietošanas būvēm (Rīgas pilsētas attīstības plāns), kuros audzē galvenokārt dažādus sakņaugus, garšaugus, ogulājus, augļukokus, dekoratīvos augus. Šīs teritorijas pilda noteiktas rekreatīvās un sociālās funkcijas, vienlaikus kalpojot par nozīmīgām dzīvotnēm putnu un bezmugurkaulnieku sugām; dažkārt var kļūt par dārzeņģļu vai invazīvo sugu izplatīšanās centriem. Poligonu Nr. I.11.-1, I.11.-2

1.7. PILSĒTU UN APDZĪVOTU VIETU APBŪVE (L.)

Ietilpst dažādas Rīgas pilsētas apbūves zonas: dzīvojamās (L.1.), rūpnieciskās un saimnieciskās (L.-3). Apsekotajā teritorijā uz bijušajām lauksaimniecības zemēm veidojas jaunas apbūves zonas, kuras nav papildus izdalītas biotopu pārskata kartē, t.i. reālās esošās apbūvētās platības ir lielākas kā atainots.

1.8. MĀKSLĪGAS ŪDENSTILPES UN REGULĒTAS ŪDENSTECES (M.)

Izpētes teritorijā atrodas meliorācijas un susināšanas vajadzībām ierīkotie **grāvji (M.5.)** gan lauksaimniecības, gan mežu zemēs (poligonos K, F), Slēperes purva sisināšanai. Īpaši nozīmīga ir grāvju sistēma, kas savienota ar Hapaka grāvi.

Ziemeļu transporta koridora 4. posma apkārtņē izdalītie biotopi¹ un bioloģiskajai daudzveidībai nozīmīgākās teritorijas

Biotopa kods, biotopa nosaukums	Atrašanās vieta vai poligona Nr.	Tiesiskā aizsardzība*	Nozīmīgākās teritorijas	Konstatētās dabas vērtības
C.	STĀVOŠI ŪDEŅI			
	DĪKI	daži dīķi apbūves zonās		
E.	PLĀVAS			
E.1.	SAUSAS PLĀVAS	nelielas platības		
E.2.	MĒRENI MITRAS PLĀVAS	E.2.2.-1		
E.5.	RUDERALIZĒTAS PLĀVAS	fragmentāri izklaidus		
	F. MEŽI			
F.1.	SAUSIEŅU MEŽI			
F.1.1.	Priežu sausieņu meži	Priedaine, Bolderājas kāpa	Vidēji reprezentatīvi atbilst Latvijā un ES īpaši aizsargājamo biotopu veidam „Mežainas jūrmalas kāpas, 2180”, MK	Mežu masīvi Priedainē gar Lielupi, Bolderājas kāpa
F.1.1.2.	Priežu mētrāji	mežaudžu kompleksā		
F.1.1.3.	Priežu lāns	mežaudžu kompleksā		
F.1.8.	Jauktu koku gārša	mežaudžu kompleksā		
F.2.	SLAPJIE MEŽI	mežaudžu kompleksā		
F.2.4.	Melnalkšņu slapjie meži	mežaudžu kompleksā		
F.6.	KRŪMĀJI	izklaidus visā teritorijā gar grāvjiem, aizaugošās atmatās		
I.	TĪRUMI UN DĀRZI			
	ĢIMENES DĀRZIŅI	I.11. -1, I.11.-2		
K.	RUDERĀLI BIOTOPI			
K.1.	ATMATAS			
K.2.	NEZĀLIENES			
K.3.	IZGĀZTUVES	K.3.		
K.5.	CEĻI UN CEĻMALAS			
K.6.	DZELZCEĻI			
L.	PILSĒTU UN APDZĪVOTU VIETU APBŪVE			
L.1.	PILSĒTU DZĪVOJAMĀ APBŪVE			
L.3.	RŪPNĪCAS UN CITAS SAIMNIECISKĀS BŪVES			
M.	MĀKSLĪGAS ŪDENSTILPES UN REGULĒTAS ŪDENSTECES			
M.5.	GRĀVJI			

¹ Latvijas biotopi. Klasifikators. I., Kabucis, 2001.,

Izmantotie saīsinājumi: ES – Eiropā īpaši aizsargājami biotopi, kods; *- prioritārais biotops;

MK – biotops iekļauts MK noteikumos Nr.

Izpētes teritorijā netika konstatētas īpaši aizsargājamās augu sugas, kuras iekļautas MK noteikumos par īpaši aizsargājamām augu sugām vai Latvijas Sarkanajā grāmatā. Potenciāli Kleistu un Priedaines-Bolderājas mežos iespējama gada staipekņa *Lycopodium annotinum* (Latvijas Sarkanās grāmatas 4. kategorija) un pļavas silpurenes *Pulsatilla pratensis* (Latvijas Sarkanās grāmatas 4. kategorija) sastapšana; mitrākas mežmalas, krūmāji un grāvji var būt piemēroti dzegužpirstītēm (Latvijas Sarkanās grāmatas 4. kategorija), kā arī citām sugām.

2. TUVĀKĀS ĪPAŠI AIZSARGĀJAMĀS DABAS TERITORIJAS

Ziemeļu maģistrāles 4. posms tieši nešķērso Latvijas tiesību aktos noteiktās īpaši aizsargājamās dabas teritorijas. Ietekmes zonai tuvākā īpaši aizsargājamā dabas teritorija ir dabas parks “Piejūras” Z no plānotās darbības teritorijas un “Beberbeķ” dabas parks Babītes pagastā uz D no plānotās darbības zonas. Šīs teritorijas atrodas pietiekami tālānā un norobežoti, lai maģistrāles izbūve atstātu uz tām tiešu ietekmi.

Beberbeķu dabas parks, Rīgas rajona Babītes pagastā (robežu shēma 2. pielikumā) 275 ha lielā platībā izveidots 1977. gadā, vēlāk parka platība palielināta līdz 302 ha; iekļauts Natura 2000 potenciālo vietu sarakstā (Natura 2000 vietas kods BLV0301800) un valsts aizsargājamo dabas parku sarakstā. Teritorija izveidota, lai saglabātu ainavu, ko veido kāpas un priežu meži, bioloģiski vērtīgu priežu audžu saglabāšanai. LDF izstrādājis teritorijas dabas aizsardzības plānu, ir izstrādāti individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi (www.dap.gov.lv). Par īpaši nozīmīgu atzīta parka piemērotība rekreācijai. Parka centrālo daļu aizņem ar silu un mētrāju apaugušas kāpas, dienvidrietumu daļā atrodas Beberbeķu dzirnavezers 10,3 ha platībā, parka austrumu daļā – mākslīga ūdenskrātuve. Biežāk apmeklētajās vietās vērojama pārmērīga antropogēnā slodze, kas izraisa meža un tā veģetācijas degradāciju. Parka teritorijā konstatētas vairākas īpaši aizsargājamās augu sugas: smiltāju nelķe, gada staipeknis, pļavas silpurene. Daļa no parka teritorijas atbilst ES īpaši aizsargājamo biotopu kategorijām – boreālie meži (9010), melnalkšņu staignāji (9080). Beberbeķu dabas parkā un tam Rīgas pilsētas Tīreļu mežniecības 47. meža kvartālā un 45. meža kvartāla 32.-34. nogabalos konstatēti dabisko mežu biotopi (DMB) ar galveno aizsardzības pazīmi „skujkoku mežs” un „slapjš melnalkšņu mežs”. Kopumā dabas parka teritorijā un tam piegulošajos mežos konstatēti 31 DMB un 15 potenciālie mežu biotopi (PDMB) ar kopējo platību attiecīgi 72,2 ha un 18 ha. Šādiem mežu biotopiem, saskaņā ar MK noteikumiem Nr. 45. veidojami mikrolieģumi (www.dap.gov.lv).

Dabas liegums “**Vakarbulī**” atrodas Daugavgrīvas salas dienvidrietumu malā, dibināts 1993. gadā 58 ha platībā un aizņem Lielupes un Bulļupes pārplūstošo līdzenumu. No valstī reti sastopamajām un īpaši aizsargājamām augu sugām minams zemeņu āboliņš, jūrmalas armērija, purva pienene u.c. Galvenās dabas vērtības ir palieņu pļavas Bulļupes un Lielupes piekrastē, savdabīgie biotopi ar retajām sugām. Teritorijai izstrādāts dabas aizsardzības plāns dabas parka “Piejūra” ietvaros (www.dap.gov.lv).

SECINĀJUMI

1. Plānotajā Rīgas Ziemeļu transporta koridora 4. posma tuvākajā apkārtnē (domājamajā ietekmes zonā), atbilstoši Latvijas biotopu klasifikatoram, izdalāmi 8 biotopu veidi: stāvoši ūdeņi (C.), pļavas (E.), meži (F.), purvi (G.), tūrumi un dārzi (I.), ruderalie biotopi (K.), pilsētu un apdzīvotu vietu apbūve (L.), mākslīgas ūdenstilpes un regulētas ūdenstece (M.). Lielākās platības aizņem neapstrādātas lauksaimniecības zemju atmatas (K.1.).
2. Plānotajā Rīgas Ziemeļu transporta koridora 4. posma tuvākajā apkārtnē netika atrastas īpaši aizsargājamas augu sugas, kuras iekļautas LR MK 2000.14.11. (grozījumi 27.07.2004.) noteikumos Nr. 396. "Par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu".
3. Plānotajā Rīgas Ziemeļu transporta koridora 4. posma tuvākās apkārtnes Priežu mežos (masīvā Priedaine-Bolderāja) izdalāms vidēji reprezentatīvs īpaši aizsargājams biotops "Mežainas jūrmalas kāpas", kurš iekļauts LR MK 09.12.2000. noteikumos Nr. 421. "Noteikumi par īpaši aizsargājamo biotopu veidu sarakstu", (grozījumi 25.01.2005.) un atzīts par īpaši aizsargājamo biotopu veidu Eiropā – Natura 2000 kods 2180.
4. Apsekotajās platībās nav konstatētas mežaudzes, kuras atbilst dabisko mežu biotopu (DMB) vai potenciālo dabisko mežu biotopu (PDMB) kvalitātei un kuras līdz šim nav tikušas iekļautas mežu reģistrā.
5. Rīgas Ziemeļu transporta koridora 4. posmā būvniecībā ieteicams izvēlēties I. vai II. variantu. III. varianta būvniecība būtiski negatīvi ietekmēs mežu kvalitāti, kas būtu pretrunā Rīgas pilsētas attīstības plāna un tā stratēģiskā novērtējuma nostādnēm.
6. Ja teritoriju apdzīvo kādas īpaši aizsargājamās augu sugas populācija, kura šī pētījumu laikā netika konstatēta, var pieņemt, ka tad šādas populācijas nozīmīgums konkrētas sugas aizsardzībai Latvijas mērogā ir niecīgs.

IZMANTOTĀ LITERATŪRA

Ek T., Suško U., Auziņš R. 2002. Mežaudžu atslēgas biotopu inventarizācija. Metodika. Valsts meža dienests, Ēstra Götaland mežu pārvalde, 76 lpp.

Kabucis I. (red.) 2004. Biotopu rokasgrāmata, Rīga, 160.lpp.

Kabucis I. (red.) 2001. Latvijas biotopi. Klasifikators. Latvijas Dabas fonds. Rīga, Preses nams 96. lpp.

Tiesību akti

LR MK 09.12.2000. noteikumi Nr. 421. (grozījumi 25.01.2005.) “Noteikumi par īpaši aizsargājamo biotopu veidu sarakstu”.

LR MK 2000.14.11. (grozījumi 27.07.2004.) noteikumi Nr. 396. “Par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu”.

MK noteikumi Nr. 45, 30.01.2001. „Mikroliegumu izveidošanas, aizsardzības un apsaimniekošanas noteikumi”

Nepublicētā literatūra:

Rīgas attīstības programma 2006.-2012.gadam.

Rīgas attīstības plāns 2006.-2018. gadam.

Instrukcija īpaši aizsargājamo teritoriju apsekošanai. 2001, DARUDEC, LDF, LOB, LVA, Rīga, 55 lpp.

Rīgas ilgtermiņa attīstības stratēģija līdz 2025. gadam.

Interneta resursi:

www.dap.gov.lv

www.ldf.lv

www.lva.gov.lv/daba/lat/biodiv/invazivas_sugas.htm

www.latvijasdaba.lv

<http://latvijas.daba.lv>

RĪGAS DOMES MĀJOKĻU UN VIDES DEPARTAMENTS

VIDES PĀRVALDE

Brīvības ielā 49/53, Rīgā, LV-1010, tālrunis 67012951, fakss 67012471
e-pasts: dmv@riga.lv

Rīgā

2010. gada 5. AUG.

Nr.

DMV-10-3185-ud

Uz

04.08.2010.

Nr.

Projektēšanas konsultācijas firmas AS „Ceļuprojekts”
Projekta vadītājam E. Smiltņiekam
Murjāņu ielā 7, Rīgā LV-1024

Par Spilves poldera tehnisko stāvokli

Rīgas domes Mājokļu un vides departamenta Vides pārvalde (turpmāk tekstā Pārvalde), saņēma Jūsu iesniegumu par Spilves poldera tehnisko stāvokli un tā pārveides nepieciešamību saistībā ar plānotā Rīgas Ziemeļu transporta koridora 3. un 4. posma priekšizpēti.

Spilves polderis nodots ekspluatācijā 1964. gadā un tā platība ir 954,6 ha. Spilves poldera meliorācijas sistēma nav atjaunota kopš tās nodošanas ekspluatācijā, tāpēc nepieciešams veikt pamatīgus teritorijas inženiertehniskās sagatavošanas darbus, tas ir - sakārtot un atjaunot meliorācijas sistēmu efektīvu darbību. Augstais gruntsūdens līmenis veicina seklo grāvju aizaugšanu ar zāli un krūmiem, kas savukārt aizkavē ūdens novadīšanu. Poldera teritorijā gruntsūdens līmeni uztur sūkņu stacija Kleistu ielā 48D un tā uztur polderī ūdens līmeni -0,5 līdz 0,00m Baltijas augstumu sistēmā.

Pārvaldes ieteikumi plānotā Rīgas Ziemeļu transporta koridora 3. un 4. posma priekšizpētei:

1. Plānot saglabāt esošo poldera sūkņu staciju, krājbaseinu un slūžām ar aizsargjoslu 20m no būves ārējās malas, kā arī Hapaka grāvja dambju sistēmu,
2. Pāri Hapaka grāvim projektēt tiltus, lai varētu veikt Hapaka grāvja ekspluatācijai nepieciešamos darbus,
3. Gar autoceļu projektēt grāvjus savienojošo novadgrāvi ar ūdens novadīšanu Hapaka grāvī, lai katram grāvim nebūtu jābūvē atsevišķa caurteka.

Pārvaldes priekšnieks

A. Kļaviņš

Reinšmits 67105905